

Dönem : 2

Toplantı : 3 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 159 a 2 nci ek

Umumi hayata müessir âfetler delayisiyle alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair 15 . 5 . 1959 gün ve 7269 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 5 er üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu (1/231)

Türkiye
Cumhurbaşkanlığı
Ankara
4 - 207 Ek : 2

21 . 6 . 1966

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 15 Haziran 1966 gün ve 1/706, 9234/52276 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunduğu bildirilen 759 numaralı Kanun metni ile ilgili olarak Cumhuriyet Senatosu Başkanlığından alınmış olan Anayasaya aykırılık gerekçesinin tasdikli bir suretini ekli olarak takdim ediyorum.

İşbu gerekçe muvacehesinde, anılan kanunun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 ncü maddesi mucibince, bir daha görüşülmesi uygun bulunmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı
Genel Sekreterliği
Sayı : 6493

21 . 6 . 1966

CUMHURBAŞKANLIĞINA

İş - Deniz İş - Tabii Âfetler - Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel - Sayıştay kanun tasarıları Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulunda görüşülmüş, değişiklikler yapılmış ve Millet Meclisine ifade edilmiştir. Son günler içinde sözü edilen tasarıların Anayasanın 92 ncü maddesinde tesbit edilen usul ve şekillere uygun olmayıp Millet Meclisince kanunlaştırıldığı ilân edilmiştir. Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı, Devletin teşkilâtı olarak yasama organının iki kanadında kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine esas olan Anayasanın maksadını her iki Meclisin iktidârlarına, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık divanlarının ayrı ayrı ve müşterek olarak aldıkları kararlara ve yıllardan beri yürütülen münasip mutabakatlara dayanan meşru ve hukukî geleneklere aykırı olan bu kanunlaştırma olayının Yüksek Makamınıza ulaştırılmasına karar vermiştir. Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı Anayasanın maksadına ve hükümlerine uygun olmayan ve Cumhuriyet Senatosunun tecelli etmiş iradesini bertaraf etmeye mâtufluk bu davranışın, tasarıların kanun olma niteliklerinde zayıf ve tereddütler meydana getirmesi ve çeşitli ihtilâflar doğurması ihtimallerini düşünerek meselemin hukukî yönünü ve oluşunu Anayasanın 93 ncü maddesi gereğince uygun bulunmayan kanunların Meclislere geri çevirme yetkisine sahip Yüksek Makamlarımıza duyurmayı bir ödev saymıştır.

Kanun tasarı ve tekliflerinin kanun tekniğine uygun, memleket ihtiyaçlarına en iyi şekilde cevap verebilecek ve objektif, umumi, mecburi ve daimilik niteliğinde olmasını temin için uzun tecrübe ve çabalardan sonra, çift Meclis sistemi demokratik ülkelerde esas olarak alınmıştır. Anayasamızda kanunların belirtilen nitelikte olması maksadıyla çift Meclis sistemini siyasi hayatımıza getirmiştir.

Kanunların yapıma şeklini tesbit eden Anayasamızın 92 nci maddesi, Millet Meclisi komisyon ve genel kurullarında görüşme süresini aşmamak ve 3 aydan çok olmamak kaydıyla metinleri görüşme yetki ve görevini Cumhuriyet Senatosuna vermiştir. Temel maksat, bütün kanun tasarı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesidir. Bir teklif ve tasarı Millet Meclisinde tümü reddedilmiş olsa dahi Anayasa tasarı ve tekliflerin Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesini temel hukukî kaide olarak tesbit ederken işlerin sürüncemede kalma ve uzama ihtimallerini önlemek üzere tedbir almış bulunmaktadır.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Millet Meclisi komisyon ve Genel Kurullarında görüşme sürelerine bu tedbirin çerçevesi olarak tâyin eden Anayasa, Cumhuriyet Senatosunu da bu süre ile kayıtlamıştır. Millet Meclisi komisyonlar ve Genel Kuruldaki görüşme süresi kadar bir sürede görüşme hakkını Cumhuriyet Senatosuna tanımıştır. Ancak, bu sürenin 3 ayı geçemeyeceğini ayrıca tâyin etmiştir. Sürenin başlangıcı hesabı ve takibine ait teferruat hükümleri şüphesiz ki, Anayasa konusu ve hükmü olamaz.

Sürenin başlangıcında Anayasa prensibi işaret etmiştir. Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulda görüşme süresi Millet Meclisinde görüşme süresinde başlangıç teklif ve tasarının komisyona havale ve bunun hukukî işlemi olarak gelen kâğıda dere ise, Cumhuriyet Senatosunda da başlangıcın aynı şekilde hesabı tabiidir. Bir hukukî kaide içinde aynı meselede iki ayrı ölçü mümkün olamaz. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi içtüzükleri hükümlerine göre (Cumhuriyet Senatosu İçtüzük 23, Millet Meclisi İçtüzük 67 nci maddeleri) komisyonlara havale ile yasama faaliyetleri başlayabilir. Sürenin başlangıcında Millet Meclisinin komisyona havale, Cumhuriyet Senatosunda ise, Millet Meclisi metninin Cumhuriyet Senatosuna alınma tarihlerinin esas alınması gibi farklı bir şeklin müddetin hesabında esas tutulmasının hukukî bir mahiyet ve mesnedi gösterilemez. Bu konuda iki Meclis arasında bir fikir ayrılığı mevcut değildir.

A) 15 . 4 . 1966 tarihli 86 sayılı Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kararı,

B) Millet Meclisi Başkanlık Divanı adına bir soruya 22 . 12 . 1965 günü Millet Meclisi Genel Kurulunda Millet Meclisi Başkanvekilinin verdiği cevap.

C) Ve şimdiye kadar Cumhuriyet Senatosunda görüşülen 500 ü aşan tasarı ve teklifte tatbik edilen gelenek.

Sürelerin başlangıcında mutlak bir mutabakat göstermekte idi. Bu konuda Başkanlık Divanlarında bir anlaşmazlık meydana gelmediği halde 26 . 3 . 1966 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığı Anayasa Komisyonuna meseleyi götürmüş, Millet Meclisi Anayasa Komisyonu ise, 4 . 5 . 1966 tarihinde süre başlangıcında Millet Meclisinin kayıttan beri, Cumhuriyet Senatosunu kayıtlıyan bir görüşe varmıştır. Sürenin başlangıcının tesbitinde Cumhuriyet Senatosunda tatbik edilecek usul ve şeklin Anayasamızın 92 nci maddesinin maksadına uygun ve devam eden tatbikat çerçevesinde «Gelen kâğıtlara dere» tarihi olması gerekli ve hukukî iken bir anlaşmazlık olmadan bir Meclisin tek tarafı olarak değiştirme yoluna gitmesi ve yeni kayıtlar koyması hukuka aykırıdır. Sürenin başlangıcında esas Anayasamızın koyduğu objektif ölçünün dışında bir şekle sokularak Cumhuriyet Senatosunda görüşülme imkânı ortadan kaldırılamaz. Cumhuriyet Senatosunun görüşme imkânlarının kaldırılması, daraltılması Anayasamızın temel fikrine ve ruhuna aykırılıktır.

Sürelerin hesabında Anayasamızın 92 nci maddesindeki «Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili süresince işlemez» kaydı tasrihi anlamındadır, tahdidî anlamında değildir. Anayasamızın hazırlanması sırasında 21 Mayıs 1961 tarihinde Komisyon Sözcüsünün açık ifadesinde belirttiği gibi, sürenin hesabında tatilin sayılmıyacağı tabii görülmüş ve tasrih kabul edilmiştir. Daha nelerin süreler katılmıyacağını Anayasa yapıcısı tüzüklere, geleneğe ve tatbikata bırakmıştır,

Nitekim iki Meclisin Başkanlık Divanları 28 Kasım 1963 tarihli 28 nci toplantılarında meseleyi karara bağlamışlar «Meclislerin Divanları ve komisyonları gibi teşriî faaliyet organlarının teşekkül edememesi sebebiyle teşriî faaliyette bulunamadıkları zamanın» tıpkı Meclisler tatilde imiş gibi süreden sayılmıyacağını kesin bir şekilde tesbit etmişlerdir. Yüzlerce tasarı ve teklif bu tesbitin çerçevesindeki hesaplarla görüşülmüş ve hukukî tam neticeler tevliyetmiştir. Bu konuda hukukî esas Anayasa görüşmeleri esnasında teyidedilen maksada uygun olarak «Teşriî faaliyet organlarının teşekkül edememesi sebebiyle teşriî faaliyette bulunamamak halidir» yani teşriî faaliyette bulunma imkânları mevcut ise süre işliyecek, imkân mevcut değil ise süre işlemeyecektir. Objektif bir hukuk kaidesi bu şekilde gelenek olarak tesbit ve tomin edilmiş bulunuyordu. Meclislerin Başkanlık Divanı ile komisyonların seçimkonusunda iki Meclis arasında ve Divanlarında her hangi bir anlaşmazlık da mevcut değildi. Bir konuda anlaşmazlık kendisini 1965 Kasım ayı Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ve komisyon seçimlerinin uzaması üzerine gösterdi. Teşriî faaliyette bulunabilmek için Meclis Divanları ile komisyonların seçimi kâfi ve mümkün müdür? Komisyonların Başkanlık Divanlarının seçimleri gerekli midir? Bu konu tartışmaları esas oldu. Teşriî faaliyet esas olduğuna göre onun tam işleme şeklinin temini zamanında gitmek gereklidir. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğüne göre komisyonlar iki yılda bir seçilir ve iki yıllık görevi biten komisyon seçim döneminde görev yapamaz. Eski komisyon yenisi seçilene kadar görev yapamayacağına göre, görevi biten komisyon yerine yeni komisyonun seçilmiş olması kâfi değil bu komisyonun çalışma imkânına sahibolabilmesi için Başkanlık Divanının teşkili gerekir. 17 sayılı Müsterek Başkanlık Divanı Kararı bu görüşü teyid etmekte ve Meclislerin Divanları ve komisyonlar gibi teşriî faaliyet organlarının teşekkülünü öngörmekte, sadece Başkanlık Divanı ve komisyon seçimlerini tasrih etmemekte, bunlar teşriî faaliyet organlarının teşkilini öngörmektedir. Başkanlık Divanı ve komisyon seçimlerinin mutlak münasip mutabakat halinde bulunan Meclisler ve Divanlar komisyonların Divan seçimlerinde de anlaşmazlık halinde değillerdi. 22 . 12 . 1965 tarihinde Millet Meclisi Genel Kurulunda bir soruya cevap veren Millet Meclisi Başkanvekili Başkanlık Divanı adına «bu müddetin başlangıcının tomin edilmesi için evveleminde Senato komisyonlarının Başkanlık Divanlarının kurulması ve her hangi bir kanun tasarısının görüşülebilecek bir hale gelmiş olması lâzımdır. Şeklindeki ifadeleri bunun kesin delilidir. Son aylarda Millet Meclisi bâzı tasarı ve tekliflerin, Cumhuriyet Senatosunda görüşülüp değiştirilen metinlerini Anayasa gereğince Millet Meclisince yeniden görüşülmesi cihetine gitmiyerek süresi içinde görüşme yapılmamıştır iddiası dermeyan etmesi üzerine Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı anlaşmazlığı bir çözüm şekli bulma ümidi ile 4 . 1 . 1966 tarihli toplantısında konunun Müsterek Başkanlık Divanında görüşülmesine karar vermiştir. Ve Müsterek Başkanlık Divanı toplantısını Millet Meclisinden talebetmiştir. Millet Meclisi Başkanlığı Müsterek Divan gündemini tanzim yetkisine sahibolarak konuyu aneak istişari mahiyette görüşmek kaydı ile gündeme almıştır. Bu kayıtlı toplantıda 14 Ocak 1966 ayrıca komisyon Başkan, sözcü ve kâtiplerinin seçilmesi için geçecek zamana da sâri bulunmıyacağını istişari mahiyette karara bağlamıştır. Kararın Millet Meclisinin tâyin ve talebi ile istişari karakterde alınması sebebiyle Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı 18 Ocak 1966 tarihli toplantısında Divanda daha önce aldığı karar gereğince «Komisyon Başkanlık Divanı seçilmesine kadar geçen sürenin sayılmıyacağını» esas tutan kararını benimsemiş ve Cumhuriyet Senatosu grupları temsilcilerinin istiraki ile Danışma Kurulu 24 . 2 . 1966 tarihli toplantısında bu görüşü tasrih etmiş, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu aynı günlü Birleşimde Danışma Kurulunun bu kararını kabul etmiştir.

Cumhuriyet Senatosu komisyonlarında ve genel kurullarında uzun ve dikkatli emeklerin sonucu olarak değişiklikler yapılan metinler Anayasanın 92 nci maddesindeki mekik sistemine göre Millet Meclisi komisyonlarına, Genel Kuruluna gerekli hallerde iki Meclisten eşit sayıda üyeden kurulu Karma komisyonlarda görüşülmesi icabederken Millet Meclisi evvelece kabul ettiği metni kanunlaştırması Cumhuriyet Senatosu komisyon ve Genel Kuruldaki değış-

tirilmeleri bertaraf etme ve Millet Meclisi Komisyon, Genel Kurul ve Karma komisyonların sarf edecekleri çalışmalarını önlemek de Anayasaya aykırıdır.

Anayasanın maksadı tasarı ve tekliflerin iki Mecliste görüşülmesidir. Süreler, gecikmeleri önleme için bir tedbirdir. Tedbir mahiyet ve şümulünü, tesirini ve kullanım şeklini esas olarak tesbit eden Anayasa işleyişi ve tatbikattaki ihtiyaçlara cevap vermeyi İçtüzüklere ve geleneklere bırakmıştır.

Cumhuriyet Senatosu Anayasasının ruh ve mânasına uygun ve maksadı içinde olarak İçtüzük ve Müşterek Başkanlık Divanı kararları çerçevesinde metinleri görüşmüş, karara bağlamıştır.

Millet Meclisi Anayasa ile bağdaşmayan ve kurulan meşru gelenekleri tek taraflı olarak değiştirerek süre içinde görüşme yapılmamıştır iddiası ile metinlerin kanunlaştığını iddia etmektedir. Cumhuriyet Senatosu gelen metinleri varılan mutabakatlara uygun olarak görüşmüş ve karara bağlamış bulunuyordu. Bu mutabakatlara uygun olarak süreler hesabedilmiş ve değiştirmeler yapılmıştır.

Millet Meclisi bilâhara bir karar almıştır. Bu karar haklı ve yerinde olsa dahi, önceki geleneğe uygun görüşme şeklini ve hukukî durumunu değiştiremez ve ortadan kaldıramaz.

Anayasanın çift Meclis sistemini temindeki asıl maksadına aykırı olan, Anayasanın maksadına uygun bir görüşme usulünde geçmeyen bu şekildeki kanunlar Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası konusu edilebileceği gibi muhatap kişiler tarafından her zaman mahkemelerde Anayasa aykırılığı iddia edilecek bir za'fı bünyelerinde taşıyacaklardır.

Bu şekilde kanunların çıkmasını arzu eden ve Anayasanın tasarı ve tekliflerinin belirli bir süre içinde behemchal Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesini emreden Anayasa maksadının muhafazasını ümideden Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı durumu Sayın Cumhurbaşkanına saygılıyla arz eder.

(İmza)

I. Ş. Atasajın

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2210/3105

9 . 7 . 1964

MILLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı 5 . 6 . 1964 tarihinde kararlaştırılan «Umumi Hayata Müessir Afetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzi maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü

Başbakan

GEREKÇE

Memleketimiz, zaman zaman meydana gelen yer sarsıntısı, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, yangın ve çığ gibi âfetler dolayısıyla birçok can ve mal kayıplarına uğramaktadır. Bu âfetler dolayısıyla doğan zararları karşılamak üzere 1959 yılında yayınlanmış bulunan 7269 sayılı «Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanunun» 4 senelik uygulaması sonunda yardımın süratle yapılabilmesi ve iyi sonuçlar alınabilmesi için, bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bâzı maddeler eklenmesi zorunluğu doğmuştur.

Maddelerin gerekçesinde ayrı ayrı açıklandığı üzere değişiklik genel olarak :

1. Genel hayata etkililiğin tesbitine dair bir yönetmelik hazırlanması,
2. Âfetzedelerin barındırılmaları veya başka yerlere iskânlarının daha süratli olabilmesi için çeşitli bakanlıklar temsilcilerinden kurulacak komisyonların daraltılması,
3. Âcil yardım süresinin uzatılması,
4. Âcil barınma ihtiyacını karşılamak üzere İmar ve İskân Bakanlığınca portatif baraka yapma veya satınalma veya kira ile bina tutma yetkisinin verilmesi,
5. Âfetlerle ilgili kadastro işlerine ilişkin uygulama esaslarının Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu bakanlıkla - İmar ve İskân Bakanlığınca müştereken bir yönetmelikle tesbit edilmesi,
6. Kıymet belgelerinin düzenlenmesi, dağıtımı ve kullanma şeklinin açıklığa kavuşturulması,
7. Belediye ve köy tüzel kişiliklerine tanınan mülkiyet edinme suretiyle hak sahiplerine temlik işinin, Hazineye tanınması,
8. Âfet bölgesinde fazla yapılan (binaların) daire ihtiyaçlarına, memurlara, halka ve turistik ihtiyaçlara tahsisi,
9. Resmî ve özel ortaklıkların elinde bulunan inşaat malzemesinin tercihan ve öncelikle âfet işlerine tahsisi,
10. Yeni kurulacak köylerin içme suyu ile dere ve sel yataklarının ıslahının ilgili dairelerce tercihan ve öncelikle yapılması,
11. İnşa edilmiş veya edilmekte olan binaların maliyetinin âfetzedelerin ödeme güçlerine oranla yüksek olması hallerinde borçlanma bedellerinin Bakanlar Kurulu kararıyla % 50 ye kadar indirilebilmesi esaslarını kapsamaktadır.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Madde 1. — 7269 sayılı Kanunun birinci maddesi genel hayata etkili âfetlerin türlerini saymakta ve genel hayata etkililik kararının Bakanlar Kurulunca verileceğini belirtmektedir.

Genel hayata etkili âfetin bir tarifi yapılmamış olduğundan, uygulayıcılar arasında farklı görüşler meydana gelmektedir. Bu sebeple genel hayata etkililik unsur ve esaslarının bir yönetmelikle tesbiti uygun görülmüştür.

Madde 2. — Bu madde âfete uğramış veya uğrayabilen bölgelerin tesbitinin kimler tarafından yapılacağını göstermektedir. Eski madde yangından başka bütün âfet bölgelerinin İmar ve İskân, Bayındırlık, İçişleri, Millî Eğitim ve Tarım bakanlıkları tarafından tesbit edileceğini âmir bulunmakta idi. Uygulamada bu bakanlık temsilcilerinin bir araya gelmemesi sebebiyle, bu gibi bölgelerin tesbiti ya çok güç ve geç oluyor, ya da gereksiz bir formaliteden ibaret kalıyor. Esasen bu tesbit işi tamamen teknik konulara ağırlıkla, Bayındırlık Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığı görevleri arasında bulunmaktadır. Mülkiye âmirlerinin mıntakasındaki âfet sahaslarından haberdar olmalarını ve yakından ilgilenmelerini sağlamak bakımından İçişleri Bakanlığı da her türlü âfet sahasının tesbitine iştirak ettirilmiştir. Bu sebeple su baskınına uğrayan ve uğrayabilecek yerlerin yalnız Bayındırlık ve İçişleri bakanlıklarınca, diğer âfetlere uğrayan veya uğrayabi-

lecek yerlerin ise, ilgi ve ihtisas bakımından İmar ve İskân ve İçişleri bakanlıklarınca tesbiti, yanına uğrıyabilecek bölgelerin de eski maddede olduğu gibi mahalli belediye ve ihtiyar meclislerine tesbiti uygun görülmüştür.

Madde 3. — Bu madde âfet bölgelerinde yapılacak yapıların tabi olacağı fennî şartları göstermektedir. Eski madde, bütün âfet türleri için bir tek yönetmelik düzenlenmesini âmir bulunmakta idi. Âfetlerin çeşitli ve tabi olacağı şartların değişik olması göz önüne alınarak, yer sarsıntısı için bir yönetmelik yapılması, diğer âfetler için de raporlar düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu yönetmelik ve rapor esaslarının uygulanmasının, belediye teşkilâtı olan yerlerde belediyelere, olmayan yerlerde ise bölge içinde ve çeşitli dairelerde bulunan teknik elemanlara görev vermek suretiyle, mülkiye âmirlerince sağlanması kabul olunmuştur.

Madde 4. — 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu gereğince âcil kurtarma ve yardım programlarının yapılması ve uygulanması Sivil Savunma Teşkilâtı bulunan yerlerde, bu teşkilâta verilmiştir. Bu bakımdan madde ona göre yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

Madde 6. — İaşe ve tedavinin eski maddede ne kadar devam edeceği gösterilmediğinden, tatbikatta tereddütler hâsıl oluyordu. Bu sebeple, iaşe ve tedavinin âfetin bittiği tarihten itibaren «15» gün daha devam etmesi uygun görülmüştür.

Madde 13. — Bu madde âfeti mütaakıp tesbit işlerinin kimler tarafından ne şekilde yapılacağı, tamir olunacak veya yıkılacak binaların tabi olduğu usul ve işlemleri göstermektedir.

Su baskının kaya düşmesi, yer kayması ve çığ gibi âfetlere uğrıyan yerlerde bu âfetlere karşı alınacak tedbirler, topluluğun başka yere taşınmasından daha az masraflı ise, Fondan harcama yapılmak suretiyle gerekli tedbirlerin alınabilmesi ve âfeti mütaakıp inşaat bitinceye kadar aradan uzun zaman geçmesi dolayısıyla İmar ve İskân Bakanlığınca kiralık bina tutulması veya portatif barakalar satın alınması ve üç ay kira bedeli alınmaması esasları da bu maddeye eklenmiştir.

Madde 14. — Âfet bölgeleri içinde ikamet etmek ve yeni bina yapmak altıncı maddedeki fen kurullarınca tehlikeli görülen yerler, sınırları krokide gösterilmek suretiyle yasaklanmış âfet bölgesi olarak ilân edileceği ve tehlikenin giderilmesi nisbetinde sınırların daraltılabileceği esası kabul edilmiştir.

Madde 15. — Eski maddedeki imar plânları bulunmayan yerlerin imar plânlarının bir yıl içinde yapılacağı hükmünün realite ile bağdaşmadığı denenmiş olduğundan, bu kayıt, «kısa zamanda bitirilmesi» şeklinde düzenlenmiştir.

Madde 16. — Eski maddede: Âfete uğramış bir topluluğun bir yerden başka bir yere taşınmasında maddede yazılı bakanlıkların müşterek tetkiki ile iskân mahalli tesbit edildikten sonra Bakanlar Kurulu kararıyla nakli yapılıyordu.

Uygulamada aynı belediye ve köy sınırı dâhilinde yapılacak nakillerde durum yalnız İmar ve İskân Bakanlığınca tetkik edilmekte, sınır dışına yapılan nakillerde ise maddede adı geçen bakanlıkların mütehassıs elemanları tarafından taşınma yerinin tetkik ve tesbiti yapılmaktadır. Bu göz önüne alınarak maddeye açıklık vermek ve işlerin süratini sağlamak bakımından madde yazılı şekilde düzenlenmiştir.

Keza âfete uğrıyan ailelerin maddi durumları sarsılmış olacağından nakil masrafı olarak aile başına ilçe sınırları içindeki yer değiştirmelerde 1 000 TL. ilçe sınırları dışındaki yerleştirmelerde 2 bin lirayı geçmemek üzere borçlanma suretiyle yardım yapılması esası uygun görülmüştür.

Madde 17. — Eski maddede âfet bölgelerinde hasara uğrıyan taşınmaz mallar üzerinde yapılan binaların tahsis şekli için köy ve belediye tüzel kişiliklerine yetki tanınmıştı. Tatbikatta karşılaşılan güçlükler sebebiyle, imar ve istikamet plânlarına göre parselleyip Hazine adına tescilden sonra hak sahiplerine dağıtma yetkisi İmar ve İskân Bakanlığınca verilmiştir.

Aneak âfete uğrıyanlar veya uğraması muhtemel olanlar aynı köy ve belediye sınırları, içine taşındıkları takdirde, arsalarından faydalanmaları mümkün görüldüğünden, yalnız sağlam bina-

larına kıymet belgesi verilmesi ve bu sınırlar dışına nakledildikleri takdirde de arsalarına ve sağlam binalarına kıymet belgesi verilmesi esası kabul edilmiştir.

Madde 18. — Eski madde âfet sahaları ve bölgelerinde bina yaptırılacak yerlerin kadastro, ilânların yapılmasına ve kadastro komisyonlarının kurulmasına lüzum kalmaksızın tasarruf tetkikleri mahallî kadastro müdürü veya tapu müdürü tarafından yapılmak suretiyle 2613 sayılı Kanun uyarınca ve tercihan Tapu Kadastro Genel Müdürlüğüne yaptırılacağını âmirdir.

Âfetzedelerin her türlü ihtiyaç ve barınma görevini üzerine almış bulunan İmar ve İskân Bakanlığının süratle yapacağı konutlarla ilgili kadastro işlerinde sürati sağlamak bakımından seyirci kalması, takip ve kontrolünü yapamaması, borçlandırma ve inşaat işlerini geciktirmektedir. Âfet olayının önemi dikkate alınarak kanunun 18 nci maddesini kapsıyan uygulama esaslarının İmar ve İskân Bakanlığı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne bağlı bulunduğu Bakanlık arasında müştereken tesbit edilerek bir yönetmelikle belirtilmesi uygun görülmüştür.

Madde 19. — Eski kanunda kıymet takdiri için kurulmakta olan komisyonlarda köy ve şehirlerde mülk sahiplerinden birer kişide katılmakta, uygulamada hakiki değerleri ve durumu bilen bir elemanın yokluğu, komisyon takdirlerinin günün ölçülerine sığmayacak miktarlara ulaşmasına sekebolmaktaydı. Bu bakımdan komisyonlara mülk sahibi yerine mahallin durumunu yakinen izliyen Maliye veya Tapudan bir elemanın katılması daha uygun görülmüş ve madde ona göre değiştirilmiştir.

Madde 21. — Bu madde ile âfet bölgelerinden yalnız köylerde sağlanabilen arazi işlemlerinin kasaba ve şehirlerde de uygulanması ahenkleştirilmek istenilmiştir.

Madde 22, 23. — Maddelerle yasaklanmış âfet bölgelerinde âfetzedelerin terk ettiği taşınmaz mallara kıymet takdiri, kıymet belgelerinin düzeltilmesi, bu belgelerin dağıtma ve kullanma şekli hükme bağlandığı gibi eski maddelerdeki belediye ve köy tüzel kişiliğine tanınan mülkiyet iktisabı ve hak sahiplerine devir ve temlik işlerinde birtakım güçlüklerle karşılaşıldığından bu iktisap hakkı ve sahiplerine temlik doğrudan doğruya Hazineye tanınmış, bu suretle yapılacak işlemlerin hızla yürütülmesi sağlanmıştır.

Madde 27. — Maliyet bedelinin hesabında (yol, su, elektrik, kanalizasyon) un dâhil edilmeyeceği ve borçlanmanın bu esasa göre yapılacağı yeni maddede açıkça hükme bağlanmıştır.

Madde 28, 29, 30. — Yeni maddelerle kamulaştırmaya tabi arazi içindeki bina sahiplerinin yazılı müracaat ve taahhütname vermesi halinde kendilerine ev yapılacağı, iştirak veya müşterek mülkiyet halindeki hisse sahiplerine ayrı ayrı ev yapılması hakkı kabul edilmiştir.

Madde 31. — Âfeti mütaakıp hak sahiplerine verilmek üzere mevzuat dâhilinde yaptırılan binalardan, çeşitli sebeplerle elde kalanlarının eski maddede, hasar görmüş dar gelirli halka ve memurlara kiralanmak şartıyla maliyet bedeli üzerinden mahallî belediyelere devri kabul edilmişti.

Köyler için bir hüküm bulunmaması ve maddenin işler bir duruma gelmesi düşüncesiyle, binalar tahsis edilmeden önce o yerde tekrar âfet vukua gelmiş ise elde kalan binaların açıkta kalan âfetzedelere tercihan tahsisi, böyle bir hal vâki olmalığı takdirde: Genel bütçeye dâhil dairelerin ihtiyacını karşılamak üzere Maliyeye devri, ihtiyaç olmaması halinde, kirada oturan memurlara, halka, kamu hizmetlerine, turistik gayelere kiralanmak üzere maliyet bedeli üzerinden borçlandırmak suretiyle belediyelere ve köy tüzel kişiliklerine devri, bu da mümkün olmaılığı takdirde genel hükümlere göre idare ve tasfiye edilmek ve elde edilen gelir Fona irat kaydedilmek üzere Maliye Bakanlığına devri uygun görülmüştür.

Madde 33. — Bu maddenin (E) fıkrasına yapılan ekleme ile Fona yeni bir gelir kaynağı düşünülmüştür.

Kızılay'a yurt dışında yapılacak yardım hakkında Kızıllaç derneklerinin çağrısı üzerine yapılan aynı ve nakdî bağışlar, anlaşmalar gereğince Kızılay'den başka bir yere verilemeyeceğinden istisna kabul edilmiştir.

Madde 36. — Áfet bölgelerinde yeniden inşa edilecek yapı, yol, kanalizasyon tesisleri için harita ve imar plânu gibi imar işleri Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile Fon dan ayrılacak para ile yapılması kabul edilerek, tatbikatta kolaylık temin edilmiş ve maddeye açıklık verilmiştir.

Madde 39. — Áfetlerle ilgili uygulamalarda, yeteri kadar tahsisat bulunmamakta, Fona yatırılacak hisselerin bir aylık müddetle dahi ertelenmesi, mali kaynakların zayıflamasına sebeb olmaktadır. Tahsisatın zamanında yapılmasını sağlamak amacı ile düzenlenen yeni madde ile ertelemeye ait fıkra kaldırılmış ve bu arada gecikme cezasının uyulanmasında mazeret takdirini kapsıyan hüküm de değiştirilmiştir.

Madde 40. — Eski maddede borçlanma bedelleri meskenlere hasredilmiş ve 20 yılda eşit taksitlerle tahsili kabul edilmiştir idi.

Değişik madde ile borçlanmalar dükkân, dükkânlı ev, otel, fırın gibi ticari yapılara da teşmil edilmiş ve meskenler için 20 yıllık süre 25 yıla çıkarılmak suretiyle ödeme kolaylığı sağlanmıştır. Ayrıca áfetten hasar gören binalar için borçlanma ile yardım yapılacağı, yine hasara uğrıyan tapusuz binalar için kefalet veya tapulu başka bir malının ipotek edilmesi suretiyle borçlandırılarak yardım yapılacağı bu maddede yer almıştır.

Madde 42. — Eski kanunda mevcud olup muafiyetlere, belediye ruhsat ve harcından da muaf tutulması ilâve ve kabul olunmuştur.

Madde 43. — Eski kanunun 6 ve 8 nci maddelerindeki mükelleflere tanınmış hakların işin kapsamı göz önüne alınarak 4 neu ve 9 neu maddelerdeki vazifeli ve mükelleflere de uygulanması öngörülmüş ve madde ona göre değiştirilmiştir.

Geçici madde 6. — Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan binalar için Emlâk Kredi Bakasının verilen borç paraların faizleri: Kanunun yayımı tarihinden itibaren Fondan karşılanacağı ve Fondan karşılanan bu faizlerin, banka ve sigorta işlemleri vergisinden muaf olacağı kabul olunmuştur.

Geçici madde 7. — Borç ve taksitlerin ödenmesi için eski maddede verilen bir aylık sürenin kısa olması sebebiyle 6 aya çıkarılmıştır. Böylece köylünün bir mahsül dönemini idrak etmesi düşünülmüştür.

Ek madde 1. — Bu kanuna göre yapılacak binaların süratle tamamlanması için resmî ve özel ortaklıkların elinde bulunan inşaat malzemesinin Bakanlığın talebi üzerine terehan verilmesi hükmü kabul edilmiştir.

Ek madde 2. — Áfet sebebiyle yeniden kurulan köy ve meskûn yerlere içme suyu getirilmesi tehlikeli dere ve sel yataklarının düzeltilmesi, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine Bayındırlık Bakanlığınca terehan ve öncelikle yapılması hükmü kabul olunmuştur.

Ek madde 3. — Áfete uğrıyanların Hazine ve diğer kurumlara olan borçları Bakanlığın talebiyle erteleneceği uygun görülmüştür. Çünkü, böyle bir duruma düşen vatandaşların ödeme güçlerini de zayıflamış olacaktır.

Ek madde 4. — Bu kanunun yayımı tarihine kadar gerek özel kanunlarla gerekse bu kanun hükümlerine göre yapılmış ve yapılacak binaların borçlandırma bedelleri, ilgililerin geçim durumları göz önüne alınarak İmar ve İskân Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararıyla maliyet bedelinin yarısına kadar indirileceği uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/231
Karar No. : 3

5 . 2 . 1968

Yüksek Başkanlığa

Anayasanın 93 nci maddesi gereğince Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere T. B. M. Meclisine geri gönderilen Umumi hayata müessir âfetler delaysiyle alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair 15 . 5 . 1959 gün ve 7269 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere Genel Kurulun 20 . 11 . 1967 tarihli toplantısında kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzda, metin ilgili bakanlık temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 1 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Genel hükümleri ihtiva eden 1 nci maddenin birinci fıkrası aynen kabul edilmiş, ikinci fıkrada, âfetlerin genel hayata etkili olup olmadığına ilişkin esasların bir yönetmelikle tesbit olunacağı öngörüldüğü cihetle, bu hususta, ayrıca Bakanlar Kurulunca karar almaya lüzum kalmamaktadır. Zira, Bakanlar Kurulunun vereceği karar, yönetmelikte belirtilen esasların teyidinden ibaret olacaktır.

Zaman kaybına meydan vermemek ve âfetle ilgili çalışmalara biran evvel başlayabilmek bakımından, genel hayata etkililik kararının İmar ve İskân Bakanlığınca alınması yerinde olacağı kanaatiyle düzeltilmiş, üçüncü fıkrada redaksiyon yapılmış ve madde yapılan bu değişikliklerle kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 2 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Âfetlere ilişkin teknik hizmetler ve uygulamalar İmar ve İskân Bakanlığınca yürütülmekte ve kontrol edilmektedir. Bakanlık içinde hizmet dallarına uygun olarak gerekli kuruluşlar meydana getirilmiş ve ihtisas ünitelerine yer verilmiştir. Bu kuruluşlar ve üniteler devamlı gelişme halindedir. Gereken hallerde idari, teknik ve diğer konularda ilgili kurumlarla işbirliği de yapılmaktadır. Bu sebeple maddede öngörülen yönetmeliğin, Bayındırlık Bakanlığının mütalâası da alınarak İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanması daha uygun olacaktır.

Metinde, yönetmelik esaslarına uyulmadan inşa olunan yapıların 13 nci maddede belirtilen usul dairesinde yıktırılacağı öngörülmüştür. 13 nci madde, âfet gören yerlerde yapılacak hasar tesbitleri ve diğer tedbirlerle ilgilidir. Farklı durumlara göre çeşitli yıkma usulleri vardır. Uygulamada düzensizliklere ve tereddüte meydan vermemek bakımından, yıkmanın ve hatayı gidermenin esasları, 13 nci maddeye atıf yapılmadan, aynı maddede düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin hazırlayıcısı ve âfet hizmetlerinin yürütücüsü bulunan İmar ve İskân Bakanlığının, yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin tedbirleri ve çalışmalarını izlemesi, kontrol etmesi ve denetlemesi gayet tabii olduğundan, bu hususa da metinle sarahat verilmiştir.

Öte yandan, ikinci fıkraya, «Mücavir sahalar» deyimini ilâve olunarak, yönetmelik esaslarının bu sahalardaki uygulama görevi de belediyelere verilmiştir.

Yukarda arz edilen hususlar ışığında metnin 3 nci maddesi yeniden tedvin edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 4 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Mülkiye âmirlerine verilen olağanüstü yetkileri gösteren metnin 6 nci maddesi, ilk ve âcil yardım çalışmalarına başlayabilmek ve bu konularda gerekli tedbirleri alabilmek için, âfetin genel hayata etkili bulunduğunun tesbitini beklemeye lüzum yoktur. Bu sebeple, maddenin giriş kısmındaki «Genel hayata etkili» deyiminin çıkarılması gerekli görülmektedir.

Mülkiye âmirliğinin, tedavi, kurtarma, yedirme, giydirmeye ve barındırma gibi işlerle, bu gibi işlerin gerektirdiği satınalmalardaki yetkileri maddede yanlış anlamalara yol açacak şekilde ifade edildiğinden, bu hususa da sarahat verilmiş ve mülkiye âmirlerinin yetkileri arasına kiralama işi de ilâve olunmuştur.

Mülkiye âmirlerinin, çeşitli konulardaki yetki sürelerinin farklı oluşu uygulamalarda karışıklığa yol açabileceğinden ve yetki sürelerinin kısa oluşu hizmetlerin yerine getirilmemesi sonucunu doğurabileceğinden, bütün işlerde bu sürenin 15 gün olması ve gerektiğinde İmar ve İskân Bakanlığının takdiri ile uzatılması uygun görülmüştür.

Çeşitli âfetlerden edinilen tecrübeler de dikkate alınarak, âfetzedelere, âcil yardımlar meyanında nakdi ödemeler yapılması da yerinde mütalâa olunmuştur.

Âcil yardımlara ve tedbirlere ilişkin harcamaların borçlandırmaya tabi olmadığı madde metninde de teyid olunmuş ve yapılan bu değişiklikle madde kabul edilmiştir.

Âfet bölgelerinde yapılacak teknik işleri gösteren metnin 13 nci maddesi, âfetin meydana gelmesinden sonra, yapılacak çalışmalar meyanında hasar tesbitlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. İnşaat yardımlarına biran evvel başlayabilmek bakımından hasar tesbitlerinin hemen yapılması gerekmektedir.

Hasar tesbit heyetlerinin munhasıran maddede belirtilen kurumlar personelinden teşkili oldukça zor olmakta ve dolayısıyla hizmetler aksamaktadır.

Bu sebeple, çalışmaların daha süratli yürütülmesini sağlamak üzere, heyetlerin kaideten İmar ve İskân Bakanlığınca teknik elemanlarından teşkili ve gereken hallerde diğer bakanlık, kurum ve mahallî idareler, personelinin de çalışmalara katılmaları uygun görülmektedir.

Öte yandan, hasar tesbiti raporlarının, bilgi için de olsa Bayındırlık Bakanlığınca gönderilmesinde bir fayda görülmemektedir.

Maddenin (d) bendi, son Doğu ve Adapazarı depreminin ortaya koyduğu gerçeklerin ve tecrübelerin ışığı altında biraz daha şümulendirilmiştir. Bu meyanda, geçici iskân tedbirlerini kendileri almak isteyenler nakdi yardım yapılması, barınaklardaki oturma süresinin İmar ve İskân Bakanlığınca tesbiti, geçici iskân çalışmalarına ilişkin harcamaların borçlandırmaya tabi tutulmayacağı öngörülmüş ve yapılan bu değişiklikle madde kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 14 nci maddesinin 1 nci fıkrası komisyonumuzca da aynen kabul edilmiş, 2 nci fıkrası: Uygulamada, tehlikeli bölgede kalan yapıların tasfiyesinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Maddedeki «yapılmış» deyimini yerine «mevcut» deyimini konarak, yıkılması gereken binalar daha açık olarak belirtilmiş ve yıkma masraflarının yıkıntı bedelinden; yetmemesi halinde ise âfetler fonundan karşılanacağı derpiş olunmuş ve yapılan bu değişiklikle madde kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 15 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Âfet bölgelerindeki bir topluluğun kaldırılarak başka yerlere taşınması hususlarını derpiş eden metnin 16 nci maddesi, âfetzedelerin taşınma masraflarına ilişkin kısmı, uygulamada düzensizliğe ve borçlandırmada karşılığa yol açabilecek nitelikte görüldüğünden yeniden düzenlenmiş ve âfetzedelere taşınma için para verilmesi il sınırları dışındaki yerleşme yerlerine gidilmesi haline inhisar ettirilmiştir.

Öte yandan bu paranın borç olarak değil, de, fondan hibe şeklinde karşılanması uygun mütalâa olunmuş ve yapılan bu değişiklikle madde kabul edilmiştir.

Kıymet takdiri, parselleme ve dağıtma işlerini tanzim eden metnin 17 nci maddesi, âfet hizmetlerine tahsis olunan taşınmaz malların, bilâhara âfetzedelere tevzii yapılmak üzere, geçici olarak, Hazine adına tescilli gerekmektedir. Birçok tapu daireleri, tescilden önce, vergi belgelerinin ibrazını istemekte olduklarından hizmetler aksamaktadır. Öte yandan, Âfetler Kanununun 43 nci maddesinde, tescil işleminin vergi, harc ve resimden muaf olduğu belirtilmiştir. Bu hük-

mün de ışığı altında, maddeye, tescil sırasında vergi kıymet ve vukuat belgeleri aranmayacağı konusunda bir ilâve yapılması faydalı görülmüştür.

Maddenin son kısımlarında yer alan yasaklanmış âfet bölgelerindeki taşınmaz mallara kıymet belgesi verilmesiyle ilgili (a) ve (b) bendleri metinden çıkarılmıştır.

Esasen, mer'î âfetler mevzuatında da böyle bir hüküm yer almamaktadır. Yasaklanmış bölgelerdeki taşınmaz mallara (bina ve arsası) kıymet belgesi verilmesi âfetler fonuna çok büyük külfetler yükleyecek ve dolayısıyla asli hizmetler aksıyacaktır. Öte yandan, taşınmaz mal sahiplerine, yeniden yerleşecekleri yerlerde arsa tahsis olunacağı ve inşaat yardımı yapılacağı için, mağduriyetleri telâfi edilmiş olacaktır. Yakın mesafelerde yerleştirilenler ise, terk ettikleri yerlerdeki arsalarını, gerektiğinde, tarım işlerinde kıymetlendirebileceklerdir. Madde yapılan bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 18 nci maddesinde, kadastro tesbitlerinin ilânı ile ilgili fıkra madde metninden çıkarılmıştır. Madde «anlaşmazlıklar mahallî mahkemelere halolunur.» fıkrası yer aldığından, ayrıca ilân yoluna giderek, 3 günlük bir süreci boşa harcama ve dolayısıyla kadastro postalarını âtil tutmak yerinde görülmemiş, esasen mer'î kanun maddesinde de ilân keyfiyeti yer almış değildir. Bu bakımdan madde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 19, 21 ve 22 nci maddeleri komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 23 nci maddesi, âfet hizmetlerine tahsis olunan taşınmaz mallar, ya sahiplerine kıymet belgesi vermek suretiyle, ya da çeşitli yollarla kamu kurumlarından ve özel kişilerden sağlanır. Bu taşınmaz mallar parsellere ayrıldıktan sonra her parselin bedelini bulmak gerekmektedir.

Maddede, arsa bedellerinin mahallî komisyonlarca tesbit edileceği öngörülmüştür. Mahallî komisyonlar taşınmaz malların maliyet bedelini bilemeyecekleri için kıymet takdirinde hataya düşebileceklerdir.

Mevkilerine ve özelliklerine göre, arsa bedelleri arasında uygunluğu ve bedellerin tüm maliyetle dengeli olmasını sağlamak üzere, kıymet takdiri yetkisinin İmar ve İskân Bakanlığında bırakılması yerinde olacağı kanaatiyle madde yapılan bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 27 nci maddesi, komisyonumuzca da uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 28 nci maddesinin giriş kısmındaki «Bina yaptırılmasını» deyimini, munhasıran emanet ve ihale yoluyla yapılan toplu inşaatları ifade etmekte; evini yapana yardım usulünü kapsamamaktadır. Uygulamada bu usulün önemli bir yeri bulunduğundan, yukarıda belirtilen deyim «İnşaat kredisi verilmesini ya da bina yaptırılmasını isteyenler» şeklinde şümullendirilmiştir.

Öte yandan, üçüncü fıkradaki «... emanet usulüyle yapılacak inşaatlarda inşaata başladıktan sonra...» deyimini «emanet usulü ile yapılacak inşaatlarda emanet kararının alınmasından sonra» şeklinde sokulmuştur. Böylelikle kararın alınması ile inşaata başlama süresi arasında yapılacak masrafların âfetzedeye yükletilmesi ve tazmin etirilmesi önlenmiş olmaktadır.

Yukarıda arz edilen hususların ışığı altında madde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 29 nci maddesinin 1 nci fıkrasında yapılan değişiklik ailelerin (hak sahibi) olmak sıfatına bağlanmış olmasıdır. Bu suretle fıkraya sarahat verilmiştir.

2 nci fıkra ise hak sahibi ebeveyn yanında oturan evli kişilere aittir. Doğu depreminde bu gibi vakıalar karşısında kalmıştır. Yaşlı baba, dul ana, evli oğul, kız ve diğer akrabalar gibi çeşitli haller nazara alınarak buna ait ölçülerin kanun maddesi içinde yer alması imkânı görülmemiş ve her türlü ihtimali ve buna ait imkânları mütalâa ve tesbit eden bir yönetmelikle gerekli ölçülerin vaz'ı uygun telâkki edilmiştir. Üçüncü fıkra ise kredi ve bina tahsisine imkân olmayan şartları tesbit eden fıkradır.

Evini yapana yardım metodu uygulamasında olduğu gibi, işyerleri için yapılacak yardım oranının belirtilmesi de yerinde görülmemiş ve metindeki % 75 oranı kaldırılmıştır. Mahallî şartlara göre yardım miktarını İmar ve İskân Bakanlığı tesbit etmelidir, mahallî gücü iyi olmayan belediyelerin de, metinde belirtilen esaslara göre yardım görmeleri uygun mütalâa olunmuştur.

Yukarda arz edilen gerekçelere binaen madde yeniden tedvin edilmiş ve bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 30 neu maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 31 nei maddesinin (e) bendine yapılan ilâve ile, artan konutlardan, Gecekondu Kanunu hükümlerine göre hak sahibi sayılan ailelerin de yararlandırılmaları imkân dâhiline sokulmaları yapılan değişiklikle temin edilmiştir. Maddenin (e) ve (d) bendlerinde yer alan hükümler ise (d) ve (e) bendlerine kaydırılmış ve bu şekliyle madde kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 33 neu maddesinde, âfet hizmetlerinin iyi bir düzen içinde yürütülmesi, işlerin gecikmeden tamamlanabilmesi bütçe imkânları ile sıkı sıkıya ilgilidir. Çeşitli kaynaklardan her yıl âfet fonundan toplanan para miktarı yeterli bulunmamaktadır. Bu sebeple, işlerin tümü ele alınamamakta, ya da zamanında bitirilememektedir.

Fonun imkânlarını nisbeten artırmak bakımından (e) bendinde belirtilen sâfi kâr deyimi blâncö kârı şekline sokulmuştur. Yanlış uygulama ve anlamlara meydan vermemek için, kâr deyimine rahat verilmiştir.

Öte yandan, umumi hükümlerde boşluk olduğundan, âfetler fonuna ilişkin kıymetlerin muhafazasına iştirak edenlere kasa tazminatı ödenememektedir. Maddenin son kısmına yapılan ilâve ile bu imkân sağlanmak istenmiştir. Ortalama olarak yılda 50 milyon liraya ulaşan fon harcama işlemlerini yürüten ilgili personele, emsalleri gibi kasa tazminatı verilmesi hakkaniyete uygun düşeceği itibarıyla, madde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 36 nei maddesine açıklık vermek amacıyla âfetler fonundan para harcanmasını gerektiren başlıca konular gruplar halinde bir araya getirilmiş ve bu arada madde metninde yer almayan bâzı mücbir harcama konuları da metne dâhil edilmiştir. Esasen, âfet hizmetlerinin ve âfetler mevzuatının ruhuna uygun olarak, uygulamada maddeye ilâve olunan işler için de harcama yapılagelmektedir.

Öte yandan, maddede sayılan işler için para ayırma yetkisinin Bakanlar Kurulundan alınarak İmar ve İskân Bakanlığına verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu konuda Bakanlar Kurulundan karar çıkarmak zaman kaybına ve işlerin gecikmesine yol açtığı gibi, bir formaliteden de öteye gidememektedir. Zira para harcama gerektiren bütün projeler ve hizmet dalları, önceden en ince teferrüatına kadar incelenip, plân ve programlara bağlanmakta ve böylece ayrılacak paraların hesabında teknik esaslar ön plânda tutulmaktadır.

Bu sebeple, para ayrılması konusundaki yetkinin İmar ve İskân Bakanlığına verilmesinde de her hangi bir sakınca bulunmaması itibarıyla de madde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 39 neu maddesi, Komisyonumuzca da uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 40 nei maddesinin ikinci fıkrası ile 23 neu maddesinin son fıkrası tescilin kimin tarafından yapılacağı yönünden çelişme halinde bulunduğu ve matlubolan husus 23 neu maddede yer aldığından, ikinci fıkradaki tescil deyimini kaldırılarak fıkra yeniden düzenlenmiştir.

Bâzı Özel Âfetler Kanununda sarahat bulunmadığından, yardım konusu binaların üçüneü şahıslara devredilmesi halinde borç muaccel kılınmamaktadır. Bunu sağlamak üzere, sekizinci paragrafta gerekli ilâve yapılmış bulunmaktadır. Böylelikle uygulamada birlik ve beraberlik yerine getirilmiş olacaktır.

Öte yandan 5 nci fıkraya bir ilâve yapılarak borçlandırma süresi asgari 20 yıla sınırlandırılmıştır.

Maddenin son kısmına yapılan ilâve ile, yardım konusu binanın inşası sırasında veya bitiminden itibaren bir yıl içinde ikinci bir âfetle zarar görmesi halinde, zarar oranında borçtan indirim yapılacağı ve âfetzedeye yeniden inşaat yardımı verilebileceği öngörülmüştür. Böylelikle yarıda kalan ve zarar gören binanın tamamlanması ve onarılması sağlanmış olacağı gibi âfetzedenin fazla borç altına girmesi de önlenmiş olacaktır.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 42 nci maddesine son fıkra olarak, «Tapu işlemleri sırasında 27 . 7 . 1967 gün ve 930 sayılı Kanunun tasarruf tevdiatı ile ilgili hükümleri uygulanmaz.» ibaresi eklenmiştir. Âfet hizmetlerinin amacı, âfete uğrayanların ve açıkta kalanların acılarını dindirmek, yaralarını sarmak ve onları yeni konutlara kavuşturmadır. Diğer bir ifadeyle, âfet hizmetinde sosyal amaç ön plândadır.

Yardım konusu bina ve arsuların tescilli gerçek anlamda bir satışın ifadesi değildir. İpotekten maksat yapılan yardımın teminat altına alınmasıdır. Tescil sırasında âfetzede, idareye peşin para ödememekte borcunu taksitler halinde ve uygun bir süre içinde ödemektedir.

Normal bir satış söz konusu olmadığına göre, tescil sırasında, taşınmaz malın kıymeti üzerinden, tasarruf bonusu tevdiatı yapılmamak gerekmektedir. Öte yandan tasarruf bonusu bedeli ödemek âfetzedenin maddi gücüyle kabili telif değildir.

Arz edilen gerekçeye binaen yukarıdaki hususların ilâvesi uygun görülmüş ve bu şekliyle madde kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin 43 nci maddesi, son Doğu depreminin ortaya koyduğu gerçeklerden ve tecrübelerden de ilham alınarak, maddenin toprak ve kereste tahsisi ile ilgili (c), ithalâtla ilgili (d) bendlerine açıklık verilmiştir. Bu cümleden olarak :

Geçici iskân işleri de dâhil, Bakanlığa âfet hizmetleri için orman emvali stoku yapabilmek ve kereste fabrikalarından da tahsis yaptırabilmek imkânı verilmektedir.

Yine dış memleketlerden ithal edilecek araç, gereç ve malzemenin ithalâtında kota şartına bağlı kalınmayacağı, ithalâtın öncelikle ve ivedilikle yapılacağı ve yaptırılacağı öngörülmektedir. Bu maksatlarla yapılan değişikliklerle madde kabul edilmiştir.

Geçici madde 6. — Maddede, açık olmaları kısımlar, yer isimleri belirtilerek açıklığa kavuşturulmuş ve böylece uygulamalarda meydana gelebilecek karışıklıklar önlenmiştir.

Öte yandan son olarak meydana gelen âfetlerin büyüklüğü ve Hükümet programında âfetzedelere yılı içinde yardım yapılması esas alındığından, âfetler fonundan daha geniş imkânlarla kavuşturulması zorunlu iken fona böyle büyük çapta bir yük yükletilmesi hizmeti aksatabilecek niteliktedir.

Esasen Türkiye Emlâk Kredi Bankasının sermayesi de bir milyar liraya çıkarılmış ve banka malî yönden yeterli imkâna kavuşturulmuştur.

Uygulanmalarda karışıklığa meydan vermiyecek ve fona asgari yük yüklenecek şekilde yeniden tedvini uygun görülmüş ve yapılan bu değişikliklerle geçici 6 nci madde kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin geçici 7 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Madde 2. — 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Ek madde 1. — Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin ek 1 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Ek madde 2. — Âfet sebebiyle yeniden kurulan meskûn yerleri biran önce kamu tesislerine kavuşturmak amacıyla, maddeye biraz daha sarahat verilmiş ve bağlantı yollarıyla, elektrik tesisleri yapımı işi de metne dâhil edilmiş ve yapılan bu değişikliklerle madde kabul edilmiştir.

Ek madde 3. — Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin ek 3 nci maddesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Ek madde 4. — İndirim oranının tesbitinde esas unsur, âfetzedelerin geçim durumlarıdır. Bu esasa göre âfetzedelerin borçlarından, yapılacak indirim, ancak Bakanlar Kurulu kararı ile kensinleşecektir. Ayrıca, âfetzedeler için yapılan harcamaların tümü fondan karşılandığından, Bakanlar Kuruluna sunulacak ve indirimden kimlerin ne oranda yararlanacağını belirtir tek-life ilişkin esasların, İmar ve İskân Bakanlığınca düzenlenmesi yeterli görülmüştür.

Öte yandan, bundan sonra yapılacak binalarla, evini yapana yardım usulünden yararlananların da indirimden faydalanmaları inkân dâhiline sokulmuş ve yapılan bu değişikliklerle madde kabul edilmiştir.

Ek madde 5. — Bu madde tamamen yenidir, mevcut metinde yoktur.

Yurdumuz taşıdığı çeşitli özellikler sebebiyle, sık sık ve yer yer âfetlere mâruz kalmakta ve bu yüzden birçok can ve mal kaybına uğranılmaktadır.

Âfetlerin, meydana geldikleri yörelerin genel hayatına etkili bir nitelik kazanmaları halinde, âfetten zarar görenlere veya zarar görmesi muhtemel olanlara yardımlarda bulunmak Devletin en önemli ve en ivedi görevlerinden biri haline gelmektedir.

Âfet hizmetlerinin en başta gelen amacı, âfete uğriyanların acılarını dindirmek, yaralarını sarmak, güçlerini artırmak ve onları açıkta kalmaktan kurtararak yeni konutlara kavuşturmaktır.

Çok çeşitli yönleri ve safhaları bulunan âfet hizmetlerini işlerin niteliğine ve sırasına göre, başlıca «Acil yardım işleri», «Uygulamanın gerektirdiği hazırlık çalışmaları» ve «Uygulamada in-saat çalışmaları» diye üç anagrupta toplamak mümkündür.

Her grupta toplanan hizmetler de, bir sistem halinde devam ettirilen birçok çalışma bölümlerine ayrılmaktadır.

Her yıl yüzlerce meskûn yerde çeşitli âfetlerden binlerce konut harabolarak oturulmaz hale gelmektedir. Olmuş ve muhtemel âfet sebebiyle, geçmiş yıllardan devredenlerle birlikte, halen yapılmakta ve yapılacak olan konut âdedi on binleri bulmaktadır. Bu gerçekler, âfet hizmetlerinin âzametini ve önemini yansıtmaya yetecektir.

7116 sayılı İmar ve İskân Bakanlığı kuruluş Kanunu ve 7269 sayılı Âfetler Kanunu ile ana âfet hizmetlerini yürütecek Bakanlığa verilmiştir. Ancak, bu kanunlarda, âfet hizmetlerini yürütecek kuruluş ünitesine yer verilmediği için, hizmetler Bakanlık içinde, idari tasarruflarla kurulan farklı kademe ve ünitelere yürütülmüş ve daha sonra da bu kuruluş yine idari bir tasarrufla genel müdürlük seviyesine getirilmiştir.

Tasarı kanunlaşınca bu kuruluş gelişme inkânlarıyla birlikte, kanuni bir dayanağa kavuşturulmuş olacaktır.

Normal sayabileceğimiz âfetler yanında, yurdumuz zaman zaman olağanüstü nitelikteki âfetlere de mâruz kalmaktadır. Son iki yıl içinde Doğu'da ve Adapazarı dolaylarında meydana gelen büyük depremler buna birer örnektir. Olağanüstü âfetler, olağanüstü tedbirleri ve çalışmayı gerektirmektedir.

Bu tedbirler ve çalışmalar, genellikle, mevcut kuruluşun gücünü aşabilmektedir. Bu gibi hallerde, hizmetleri kısa zamanda ve süratle ele almak ve sonuçlandırmak amacıyla âfet işlerini yürütmekte bulunan kuruluşun diğer ilgili bakanlıklar ve kurumlar tarafından eleman, malzeme ve teknik güç yönünden desteklenmesi zorunlu bulunmaktadır. Nitekim, son depremler sebebiyle bu inkân Bakanlar Kurulu kararları ile sağlanmaya çalışılmıştır. Madde kanunlaşınca bu konudaki çalışmalar ve hizmetler de olumlu bir düzene kavuşacak, Bakanlar Kurulundan sık sık kararname aymaya mahal kalmıyacak ve zaman kaybı öleneyecektir.

Ek madde 6. — Bu madde de tamamen yenidir. 7269 sayılı Âfetler Kanununun 33 ncu maddesiyle tesis olunan fondan yapılacak harcamaların «... Divanı Muhasebat Kanununa tâbi olmadığı» aynı kanunun 46 nci maddesiyle hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

27 Şubat 1967 günlü Resm Gazetede yayınlanan 832 sayılı yeni Sayıştay Kanununun 28 nci maddesiyle fonlardan yapılacak harcamalar da Sayıştayın denetimine tabi tutulmuş ve 104 ncü maddesiyle de diğer kanunlardaki Sayıştay denetimini önliyen özel hükümlerin (ve tabiatıyla bu meydana sözü edilen 46 ncı madde hükmünün) yürürlükten kaldırıldığı öngörülmüştür.

Âfet hizmetlerinin başta gelen amacı, en kısa zamanda âfete uğrayanların acılarını dindirmek, yaralarını sarmak ve onları açıkta kalmaktan kurtararak yeni konutlara kavuşturmadır. Bu hizmetlerin en önemli özelliği ise, ivedi bulunması ve gecikmeye tahammülü olmamasıdır. Bu yüzden ki, hizmetlerin ele alınması ve yürütülmesi âni karar vermeyi, büyük ölçüde takdir ve inisiyatifle hareket etmeyi gerektirir. Alınacak kararlar, girişilecek teşebbüsler ve yapılacak yardımlar âfetin türüne, zamanına, şiddetine ve meydana geldiği yörenin tabii, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine ve şartlarına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Mevzuatın taşıdığı hükümlerin genelliği karşısında, alınacak âcil tedbirlere ve yapılacak çok cepheli yardımlara bir sınır koymak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu durumda, âfet hizmetlerinin mahiyetinden ve tabiatından ileri gelmektedir. Bilhassa âcil tedbirlere ve yardımlara ilişkin harcamalar yapabilmek için âfetin genel hayata etkili olduğunun tesbitini beklemeye, hizmetin mahiyeti ve ivediliği yönünden imkân görülememektedir. Aksi takdirde hizmetlerin yerine getirilmesi mümkün olamaz.

Öte yandan, halen fondan yapılan harcamalar düzensiz olmayıp, Âfetler Kanununun 37 nci maddesine göre hazırlanan sarf yönetmeliği esaslarına göre yürütülmekte ve denetlenmektedir. Fon paraları Türkiye Emlâk Kredi Bankasında toplandığı için ödemeler bu banka aracılığı ile yapılmakta, hesaplar ise hizmetin mahiyetine uygun bir sistem dâhilinde yürütülmektedir.

Belirtilen hususlardan dolayı fondan yapılacak harcamaların 832 sayılı Sayıştay Kanunu kapsamı dışında bırakılması faydalı olacağı kanaatiyle de ek 6 ncı madde kaleme alınmıştır.

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen metnin, yürürlük ve yürütme maddeleri olan 3 ncü ve 4 ncü maddeleri komisyonumuzca uygun mütalâa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Ankara
M. K. Yılmaz

Sözcü
Ankara
O. Eren

Kâtip
Kars
S. Düşünsel

Gaziantep
M. Uygur

Hatay
R. Mursaloğlu
İmzada bulunamadı

İstanbul
M. Güven

Kars
T. Göle

Gümüşane
S. Savacı

Kastamonu
O. Z. Oktay
İmzada bulunamadı

Niğde
Y. Arıbaş

Niğde
R. Soyler

Neveşehir
Söz hakkım mahfuzdur
A. B. Numanoğlu

Anayasanın 93 nci maddesi gereğince bir daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanlığınca Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen metin

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair 15.5.1959 gün ve 7239 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun

MADDE 1. — Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair olan 15.5.1959 gün ve 7239 sayılı Kanununun 1, 2, 3, 4, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 33, 39, 40, 42, 43 ve geçici 6 ve 7 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1. — Deprem (Yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri âfetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

Âfete uğrayan meskân yerlerin büyüklüğü, o yerin tamamında veya bir kesiminde yıkılan, oturulamaz hale gelen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin genel hayata etki derecesi; mahalli ekonomik ve sosyal özellikleri, zararın kamu oyundaki tepkisi, normal hayat düzenindeki aksamalar ve benzeri hususlar göz önünde tutulmak suretiyle âfetlerin genel hayata etkililiğine ilişkin temel kurallar, İçişleri, Maliye ve İmar ve İskân bakanlıklarınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Yukarda yazılı âfetlerin meydana gelmesinde veya muhtemel olması halinde zararın o yerin genel hayatına etkili olup olmadığına İmar ve İskân Bakanlığının yönetmelik esaslarına göre yapacağı teklif üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Şu kadar ki; âfetin meydana gelmesi halinde bu kanun gereğince alınması lâzımgelen âcil tedbirlerin ittihazına âfetin meydana geldiği bölgenin valisi yetkilidir.

Madde 2. — Su baskınına uğramış veya uğrayabilir bölgeler, İmar ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine Devlet Su İşlerinin bağlı bulunduğu Bakanlıkça; yer sarsıntısı yer kayması, kaya düşmesi ve çığ gibi âfetlere uğramış veya uğrayabilir bölgeler ise, İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit ve bunlardan şehir ve kasabalarda meydana gelen ve gelebileceklerin sınırları imar plânına, imar plânı bulunmayan kasaba ve köylerde de belli edildikçe harita veya krokilere işlenmek suretiyle, âfete maruz bölge olarak İmar ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır ve bu suretle tesbit olunan sınırlar, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine ilgili valiliklerce mahallinde ilân olunur.

Mahalli şart ve özellikler dolayısıyla yangın âfetine uğraması muhtemel olan sahalar, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar heyetleri tarafından tesbit ve kaymakamların mütalâası alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine ilgili bölgelerde ilân olunur.

Madde 3. — İkinci maddeye göre ilân edilen âfet bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek veya esaslı tamir görecektir resmî veya özel bütün yapıların tabii olacağı teknik şartlar, İmar ve İskân ve Bayındırlık Bakanlıklarınca hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

Belediye teşkilâtı olan yerlerde belediyeler, olmayan yerlerde ilgil teknik elemanlardan faydalanmak suretiyle vali ve kaymakamlar bu yönetmelik esaslarının uygulanmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Yönetmelik esaslarına aykırı olarak inşa olunacak yapılar 13 nci maddede belirtilen usul dairesinde yıktırılır.

Yer kayması, kaya düşmesi, çığ gibi âfetlere uğrayabilecek meskûun yerlerde alınacak önleyici tedbirler, İmar ve İskân Bakanlığınca, su baskınına uğrayabilecek yerlerde ise, Devlet Su İşlerinin bağlı bulunduğu Bakanlıkça alınır. Bu işlere ilişkin ödenek, tedbirleri almakla görevli Bakanlıkça karşılanır.

Madde 4. — İçişleri, İmar ve İskân, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Tarım bakanlıklarınca âcil yardım teşkilâtı ve programları hakkında kapsıyan bir yönetmelik yapılır.

Bu yönetmelik esasları dairesinde âfetin meydana gelmesinden sonra yapılacak kurtarma, yaralıları tedavi, barındırma, ölüleri gömme, yangınları söndürme, yıkıntıları temizleme ve felâketzedeleri işe gibi hususlarda uygulanmak üzere görev ve görevlileri tâyin, toplanma yerlerini tesbit eden bir program valiliklerce düzenlenir ve gereken vasıtalar hazırlanarak muhafaza olunur.

Bu programların uygulanması, valiliklerce kurulacak kurtarma ve yardım komitelerince sağlanır.

Ancak, 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununa göre teşkilât kurulan yerlerde âcil kurtarma ve yardım işleri, yukarıda belirtilen komite ile sözü geçen sivil savunma teşkilâtı tarafından müştereken yürütülür.

İlçe, bucak ve köylerde tafsilâtlı çalışma muhtraları ve uygulama programları tasdikli il muhtıra ve programlarındaki esaslar dairesinde ilçelerde kaymakamlar, bucak ve köylerde bucak müdürleri tarafından düzenlenir; il kurtarma ve yardım komitesinin incelenmesinden sonra valilerin onayı ile kesinleşir.

Mülkiye âmirlerine verilen olağanüstü yetkiler

Madde 6. — Genel hayata etkili âfetlerin meydana gelmesinden sonra vali ve kaymakamlar (Askerler ve hâkim sınıfında bulunanlar hariç olmak üzere) 18 - 65 yaş arasındaki bütün erkeklerle görev vermeye, bedeli, ücreti veya kirası sonradan ödenmek üzere canlı, cansız, resmi ve özel her türlü taşıt araçlarına ve gerekli makina alât ve edevatına elkoymaya ve hiçbir kayda ve merasime tabi olmaksızın tedavi, kurtarma, yedirme, giydirme ve barındırma ve bu gibi işlerin gerektirdiği âcil satınalmaları yapmaya, Devlete, mahallî idarelere, evkâfa, İktisadi Devlet Teşekkülleri ile bunlara bağlı kurumlara ilişkin her türlü taşınmaz malları; yetmemesi halinde de diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilere ait, bina, konut ve müstemilâtı ile bahçe ve arsa gibi araziye geçici olarak işgale yetkilidir.

Bu madde ile tanınan yetkinin kullanma süresi; âfetin bitiminden itibaren; yedirme ve tedavi işlerinde en çok 15 gün, diğer işlerde ise 7 gündür.

Kendilerinden yardım istenilen âfet bölgesi civarındaki vali ve kaymakamlar yukarıdaki fıkralarda yazılı yetkilerini kullanarak bütün imkân ve vasıtalarla yardıma mecburdurlar.

Âfet bölgelerinde yapılacak teknik işler

Madde 13. — a) Âfetten sonra, İmar ve İskân ve Bayındırlık bakanlıkları ile varsa mahallî belediye fen elemanından kurulacak fen heyetleri tarafından âfetin meydana geldiği arazinin durumu ile resmî ve özel bütün yapılar ve kamu tesisleri incelenerek düzenlenen hasar tesbit raporu değerlendirilmek üzere İmar ve İskân Bakanlığınca, bilgi için de Bayındırlık Bakanlığınca gönderilir.

Arazinin tehlikeli durumu ve binaların gördüğü hasar bakımından yıktırılması ve boşaltılması gerekenler hakkında, o il ve ilçenin en büyük mülkiye âmirine ayrı bir rapor verilir. Bu makamlarca böyle binalar derhal boşalttırılır. Yıkılması gerekenler için en çok 15 gün süre verilerek tehlikenin giderilmesi sahiplerine bildirilir. Mahallinde sahibi bulunmadığı takdirde durum, mahallî vasıtalarla ilân edilmek suretiyle, bildiri yapılmış sayılır.

Mal sahibi veya vekili, bu bildiriye karşı 7 gün içinde yetkili idare kurullarına itiraz edebilir. İdare kurulları bu itirazı en geç 15 gün içinde inceler ve karara bağlar.

Süresinde itiraz olunmayan, yahut itiraz olunup da idare kurullarınca yıkılması onaylanan binaları mal sahibi yıkmadığı takdirde, bu binalara el konularak yıkma parası yıkıntıdan elde edilecek malzeme bedelinden ödenmek üzere, mahallin en büyük mülkiye âmirinin emri ile yıktırılır.

Yıkıntıdan elde edilecek malzeme bedelinin tamamı yıkma parasını karşılamadığı takdirde, kalan kısmı, 33 ncü maddede teşkil edilen fondan ödenmek suretiyle yıktırılır.

b) Hasar görmüş, fakat ıslahı mümkün olan binaların fen kurullarının göstereceği şartlara göre tamiri yapılınca kadar içine girilmesine ve oturulmasına izin verilmez. Bu binalar bir yıl içinde tamir ettirilmediği ve itiraz da olmadığı takdirde yukardaki esaslar dairesinde yıktırılabilir. İtiraz halinde mahallî idare kurullarınca 15 gün içinde incelenir ve karara bağlanır. İtiraz sebepleri yerinde görüldüğü takdirde süre bir sene daha uzatılabilir.

c) Resmî daire ve müesseselere ait binalardan bu madde gereğince yıktırılması gerekenler, yıkma masrafları ilgili daire ve müesseselerce sonradan karşılanmak şartıyla, fon hesabından ödenerek yıktırılır.

ç) Yer kayması, kaya düşmesi gibi âfetlerde, tehlikenin devamı veya tekrarı ihtimali üzerine boşaltılan binaların tehlikeye karşı kesin tedbir alınuncaya kadar işgaline veya hasara uğrıyanların tamirine müsaade edilmez. Tedbir alınmayacağına karar verildiği takdirde tehlikeli mahal içindeki binalar, yukardaki esaslar dâhilinde yıktırılır. İmar ve İskân Bakanlığınca âfete karşı arazide gerekli tedbirlerin alınması tehlikeye mâruz yapıların yıkılması ve topluluğun başka yere taşınmasından daha ekonomik görülürse, bu tedbirlerin alınması için lüzumlu ödenek 33 ncü maddede yazılı fondan ödenir. Tehlikenin giderilmesiyle ilgili tedbirler için yapılan harcamalar borçlanmaya tabi tutulmaz.

d) Âfete uğramış yahut uğraması muhtemel yerlerde âcil barınma ihtiyacını karşılamak üzere, İmar ve İskân Bakanlığınca kiralık binalar tutulabileceği gibi, bu maksat için geçici ve portatif barakalar da yaptırılabilir veya satın alınabilir. Kiralık binalar ile geçici ve portatif barakalarda barındırılan muhtaç âfetzelelerden en çok 3 ay süre ile kira alınmaz. Bu sürenin bitiminden sonra ilgililer İmar ve İskân Bakanlığınca takdir edilecek kirayı ödemeye mecburdurlar. Yeniden bina yaptırılmasını istemiyenler, her ne sebeple olursa olsun, bu yerlerde en çok bir yıl oturabilirler.

Madde 14. — İkinci madde gereğince tesbit ve ilân olunan âfet bölgelerine dâhil şehir, kasaba ve köylerde bina ve mesken yapımı, fen kurullarınca tehlikeli görülen ve sınırları kroki-lerle tesbit olunan yerler, İmar ve İskân Bakanlığınca yapı ve ikamet için yasaklanmış âfet bölgeleri sayılır ve durum, belediyesi olan yerlerde belediyesince, köylerde ise ihtiyar meclislerince hemen ilân edilir.

Belediyesi olan yerlerde belediyeler, olmıyan yerlerde ihtiyar meclisleri bu yasaklanmış âfet bölgesi hükmünü uygulamakla görevlidir. Hilâfına hareket edildiği takdirde yapılmış veya yaptırılmakta olan binalar vali ve kaymakamların emri ile yıktırılır.

Yasaklanmış âfet bölgesi sınırları alınacak tedbirlerle tehlikenin önlenmesi oranında daraltılır veya tamamen kaldırılır. Bu hususda aynı şekilde duyurulur.

Madde 15. — Âfet dolayısıyla hasara uğramış şehir ve kasabaların imar plânı mevcudolup da İmar ve İskân Bakanlığınca değiştirilmesi gerekli görülmediği takdirde, inşaata mevzuat dairesinde hemen izin verilir.

Mevcut imar plânının kısmen değiştirilmesi gerekli görülen şehir ve kasabalarda, bu değişiklik plânları, İmar ve İskân Bakanlığınca 5 ay zarfında yaptırılır.

İmar veya istikamet plânı olmıyan veya olup da tamamen değiştirilmesi gereken yerlerde halihazır harita ve imar veya istikamet plânı İmar ve İskân Bakanlığınca öncelikle yapılır veya yaptırılır.

Bu plânlar yapılıncaya kadar gelecekteki plânlara göre esaslı inşaat yaptırılmasına İmar ve İskân Bakanlığınca izin verilebilir.

Yukarda yazılı hallerde veya yerinin değiştirilmesi gereken şehir ve kasabalarda ilgililerin âfetten masun yerlerde gösterilecek arsalar üzerinde, ilk barınma tedbiri olarak geçici baraka inşasına izin verilebilir. Bu türlü geçici inşaatın, imar plânı olan yerlerde, âfetin vukundan; imar plânı olmıyan veya değiştirilen veya yerleri değiştirilecek olan şehir ve kasabalarda, yeni plânların onanmasından itibaren bir yıl içinde sahipleri tarafından yıkılması mecburidir. Aksi halde masrafları yıkıntı bedelinden ödenmek üzere mahallin en büyük mülkiye âmirinin emri ile belediyelerce yıktırılır. Bu bir yıllık süre zaruret halinde ilgili valiliğin teklifi üzerine İmar ve İskân Bakanlığınca gerektiği kadar uzatılabilir.

Âfet bölgelerindeki bir topluluğun kaldırılarak başka yerlere taşınması

Madde 16. — Genel hayata etkili âfetlerden önce veya sonra kesin lüzum üzerine meskûn bir topluluğun bir kısmının veya tamamının kaldırılarak başka mahallere toplu olarak veyahut dağıtılarak yerleştirilmesi; İçişleri, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Millî Eğitim, Sanayi, İmar ve İskân ve köylerde Köy İşlerine bakan Bakanlıklar mütehassıs temsilcilerinden kurulacak bir komitece incelendikten sonra Bakanlar Kurulu kararı ile İmar ve İskân Bakanlığı tarafından yaptırılır.

Ancak, bu toplu nakiller aynı belediye ve köy sınırları içinde ise Bakanlar Kurulu kararına lüzum kalmaksızın İçişleri ve İmar ve İskân Bakanlıklarınca müştereken yapılır.

Âfete uğrıyanların nakilleri, belediye veya köy sınırları dışına yapıldığı takdirde, ilk taşınmalarına ait zaruri masrafları karşılamak üzere, istiyen ailelere ilçe sınırları içindeki yer değiştirmelerinde 1 000 lirayı, ilçe sınırları dışındaki yerleştirmelerinde ise 2 000 lirayı geçmemek kaydıyla ve kefil alınmak suretiyle İmar ve İskân Bakanlığınca 10 yıl vâdeye kadar faizsiz olarak fondan kredi yardımı yapılabilir.

Verilen bu kredi, yıllık eşit taksitler halinde tahsil olunur. Vâdesinde tahsil olunamıyan taksitlerden % 5 (yüzde beş) nisbetinde gecikme faiz alınır.

Ancak, yerleştirilen bu ailelerden konut kredisi verilenlere o tarihteki geri kalan borçları konut kredisine ilâve edilerek tahsil edilir.

Kıymet takdîri parselleme ve dağıtma

Madde 17. — Âfet bölgelerinde hasara uğrıyan veya uğraması muhtemel kısımlar içinde bulunan taşınmaz mallarla İmar ve İskân Bakanlığınca üzerinde bina yaptırılmak üzere tesbit edilen veya yasaklanmış olan bölgelerdeki taşınmaz malların kıymetleri aşağıdaki maddelerde gösterildiği şekilde takdir ve tesbit edilir.

Bu kıymetlere göre taşınmaz mallar için birer kıymet belgesi tanzimine ve bu belgelerin sahiplerine verilmesi karşılığında sözü geçen taşınmaz malları Hazine adına tescil ettirmeye İmar ve İskân Bakanlığı yetkilidir.

Ancak, yasaklanmış âfet bölgesi olarak tesbit edilen yerler içinde kalan şahıslara ait gayrimenkullerden,

a) Âfete uğrıyanlar veya uğraması muhtemel olanlar, aynı köy veya belediye sınırları içinde bir yere taşındıkları takdirde, arsaları hariç, yalnız sağlam kalan binalarına kıymet belgesi verilir.

b) Aynı köy veya belediye sınırları dışında kalan başka bir mahalle nakledileceklerin ise, arsalarına veya sağlam binalarına karşılık kıymet belgesi verilir. Bu bina ve arsalar Hazineye geçmiş sayılır.

Madde 18. — Bu kanuna göre âfet sebebiyle İmar ve İskân Bakanlığınca lüzum görülecek yerlerin kadastrusu, ilânların yapılmasına ve kadastro komisyonlarının kurulmasına lüzum kalmaksızın kadastro postalarına belediyece veya köy ihtiyar heyetince iki bilirkişi verilmek ve tasarruf tetkikleri, mahallî kadastro müdürü ve tapu memuru tarafından ifa olunmak suretiyle 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahrir Kanununa göre öncelikle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yapılır.

Kadastro sonucunu belirten cetveller, belediye başkanının veya köy ihtiyar heyetinin çalıştıkları binaların kapısına uygun yerlere (3) gün süreyle asılır ve keyfiyet mahallinde mutat vasıtalarla ilân olunur. Bu süre sonunda tesbitler kesinleşir.

Anlaşmazlıklar mahallî mahkemelerce hallolunur.

Sözü edilen kadastro işlerine ilişkin uygulama, İmar ve İskân Bakanlığı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlık arasında müştereken tesbit edilecek esaslar dâhilinde yapılır.

Madde 19. — 17 nci maddedeki taşınmaz malların bedelleri, köylerde köy ihtiyar heyetlerinden bir kişi, mahallin en büyük mülkiye âmirince görevlendirilecek bir fen elemanı ve mahallî maliye veya tapu teşkilâtından bir kişiden, şehir ve kasabalarda ise belediye meclisi üyelerinden bir, mahallî maliye veya tapu teşkilâtından bir ve en büyük mülkiye âmirince görevlendirilecek bir teknik elemandan meydana gelecek üç kişilik komisyon marifetiyle takdir ettirilir. Teknik eleman bulunmayan yerlerde bu işlerden anlıyan bir kimse komisyona alınır. Komisyonlar mahallin en büyük mülkiye âmirleri tarafından teşkil edilir. Komisyonlar aralarında seçecekleri başkanın başkanlığında çalışır ve çoğunluğa göre karar verir.

Sözü geçen taşınmaz malların yüz ölçülerini, özelliklerini ve takdir edilen bedeli içine alan cetveller, 10 gün süre ile, mahallî imkân ve şartlara göre ilân olunur.

Takdir edilen kıymete karşı ilân süresinin bitiminden itibaren 7 gün içinde taşınmaz malın bulunduğu yerdeki asliye hukuk mahkemesinde dâva açılabilir. Dâvanın açıldığı tarihten itibaren, 8 gün içinde taraflar mahkemeye çağırılırlar. Bu dâvalar basit muhakeme usulüne tabidir ve diğer dâvalara tercihli olarak görülür. Dâvanın açılması veya temyiz talebi, bu kanuna göre yapılacak işlemleri ve inşaat işlerini hiçbir suretle durduramaz. Bu dâvalar dolayısıyla, mahkemelerce ihtiyati tedbir kararı verilemez.

Madde 21. — Âfet bölgesi içinde ve dışında tesbit olunan İmar ve İskân alanları içindeki taşınmaz mallardan Hazineye, özel idareye, belediyeye, köy tüzel kişiliğine veya katma bütçeli dairelere aidolanlardan (Vakıflar Genel Müdürlüğü taşınmaz malları ile Hazineye ait taşınmaz mallardan bir kamu hizmetine tahsis edilenler hariç) ihtiyaca tekabül eden miktarı, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine bedelsiz olarak bu işe tahsis ve temlik olunur.

Âfet sahaları içinde ve dışında yeniden kurulacak İskân yerleri (Şehir, kasaba, köy) ile mevcut İskân sahalarına yapılacak eklemeler için, yukarıdaki hükümler dairesinde arazi temini mümkün olmayan hallerde (Normal gelişme alanlarına öncelik verilmek şartıyla) arazi ve bina satın alınabileceği gibi, kamulaştırma mevzuatı dâhilinde, kamulaştırma da yapılabilir.

Bu maddeye göre sağlanan taşınmaz mallar İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine, ayrıca ferâğ şartı aranmaksızın Hazine adına re'sen tescil olunur.

Madde 22. — 17 ve 21 nci maddeler gereğince sağlanan taşınmaz mallar, birleştirildikten sonra İmar ve İskân Bakanlığınca onanmış İmar ve istikamet plânlarına göre parsellere ayrılır. Bu suretle meydana gelen parseller adı geçen bakanlığın isteği üzerine ilgili tapu dairesince tescil olunur.

Madde 23. — Hazine mülkiyetine geçen arsalardan İmar ve İskân Bakanlığınca görülen lüzum üzerine toplu inşaat yapılmayan yerlerde, bu kanundan faydalanacak olanlardan yapısını belli süre içerisinde yapmayı taahhüdedenlere noter huzurunda kur'a çekilerek arsaları verile-

bileceği gibi bunlara ayrıca teknik, ve borçlandırmak snretiyle yapı malzemesi ve para yardımı da yapılabilir.

Üzerinde toplu inşaat yapılacak veya yukarıdaki fıkraya göre verilecek arsaların bedelleri, 19 ncu maddede yazılı komisyonca tesbit edilir.

Ellerinde kıymet belgesi bulunanların borçlarından bu belge tutarı düşülür, fazlası kendilerine ödenir ve noksanı borçlandırılır.

Kıymet belgesi sahiplerinden bina yapmyacaklara istedikleri taktirde arsa verilebilir.

İmar plânında kamu hizmet ve tesisleriyle ibadet yerleri için gösterilen yerler İmar ve İskân Bakanlığının izni ile ilgili müesseselere bedelsiz olarak verilir.

Yukarıdaki fıkralar gereğince dağıtım ve tahsise tabi tutulan arsalar, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine, tapu dairesi tarafından tahsis edildikleri şahıslar, hissedarlar veya varisleri adına teşkil olunur.

Madde 27. — İnşa edilecek binalar için yapılacak harcamalar ile, üzerine bina yapılan arsaların bedelleri o binaların maliyetini teşkil eder. Harita alımı, imar plânı ve proje düzenlenmesi, araştırma ve gerekli teknik yardım giderleri ile yeniden yapılacak veya tamir edilecek kamuya ait yol, su, elektrik ve kanalizasyon tesisleri giderleri borçlandırmaya tabi tutulmaz.

Taşınmaz mal için bu şekilde tesbit edilen maliyet bedellerinden sahiplerine ait kıymet belgelerindeki miktarlar çıktıktan sonra, geri kalanı borçlandırmaya esas tutulur.

Kıymet belgelerindeki bedellerin fazla olması halinde aradaki fark sahiplerine ödenir.

Madde 28. — Bu kanundan faydalanmak suretiyle kendileri için bina yaptırılmasını isteyenlerin, İmar ve İskân Bakanlığınca yapılacak yardıma dair o yerde yapılan ilândan itibaren iki ay içinde mahallin en büyük mülkiye âmirine yazılı müracaatta bulunmaları ve taahhütname vermeleri mecburidir.

Kamulaştırma sahasındaki bina sahipleri için bu süre, kamulaştırma kararının kendilerine bildirilmesi veya ilân tarihinden itibaren hesaplanır.

İhale suretiyle yapılacak inşaatlarda ihale tarihinden, emanet usuliyile yapılacak inşaatlarda inşaata başlandıktan sonra İmar ve İskân Bakanlığınca haklı görülmiyecek bir sebeple taahhüdünden dönenlerden, kusurlarının derecesine göre, 500 liradan 2 000 liraya kadar tazminat alınarak fona yatırılır.

Yapılarını kendileri yapacak olanlardan ise, arsaların elde edilme işlemlerinin sonuçlandırılmasından sonra taahhüdünden dönenlerin; bunlara ait yapı ve arsalar satılarak muacceliyet kesbeden borçları kapatılır. Satış bedeli borçlandırma bedelinden az olursa farkı, tahsilinde fona yatırılmak üzere, Türkiye Emlâk Kredi Bankası tarafından kendi alacağı gibi taahhütname sahibinden tahsil olunur.

Madde 29. — Yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrıyan veya uğraması muhtemel olan binalarda ve imar plânları gereğince kamulaştırılmasında zorunluk bulunan yerlerdeki binalarda birlikte oturan aile fertlerine ve mirasçıların çokluğu halinde bunlara birden fazla bina yaptırılmıyacağı gibi, kendisine veya eşine ait o yerde aynı cins müstakil başka bir binası veya dairesi olanlara da bina tahsis edilemez.

Âfete uğrıyan dükkân, fırın, otel ve hamam gibi ekonomik ve sosyal hayatı kesintiye uğratan işyerlerine ait binalar için İmar ve İskân Bakanlığınca belirtilecek esaslara göre yapılacak yardım, maliyet bedelinin % 75 ni (yüzde yetmişbeşini) geçemez. Ancak o yerde kendisine veya eşine ait müstakil aynı cins başka bir işyeri bulunanlar, bu yardımdan faydalanamazlar.

Bina veya işyeri sigortalı ise yapılacak yardımdan sigorta tutarı indirilir.

Madde 30. — İştirak veya müsterek mülkiyet halinde bulunan bina için hissedarlarına bu kanun hükümlerinden faydalanılarak yine aynı şekilde hisseli olmak üzere yalnız bir bina yaptırılır. Ancak, yıkılan, yanan, ağır hasara uğrıyan, yahut âfetle ilgili kamulaştırma dolayısıyla yık-

tırılması gereken yerlerdeki binalarla, âfete uğrıyabilecek bölgelerdeki binalarda, birden fazla aile ikamet ettiği takdirde, her aile bu kanun hükümlerinden ayrı ayrı faydalanabilirler.

Madde 31. — Bu kanuna veya âfete ilişkin hükümler taşıyan diğer kanunlara göre, yapılan, yaptırılan veya yaptırılacak olan binalardan türlü sebeplerle artanlar İmar ve İskân Bakanlığınca aşağıdaki sıraya göre işleme tabi tutulur:

- a) Bu binaların yaptırılmasını gerektiren âfetten sonra meydana gelmiş yeni bir âfetten zarar görenler veya zarar görmesi muhtemel olanlara,
- b) Evvelce âfetten zarar görüp bu âfetle ilgili kanunlardan türlü sebeplerle faydalanamamış bulunan o yerdeki konutsuz ailelere,
- c) Genel bütçeye dahil dairelerden âcil ihtiyacı bulunanlara tahsis edilmek üzere Maliye Bakanlığınca,
- d) Turistik amaçlara, kamu hizmetlerine, memurlara, halka kiraya verilmek üzere mahallî belediyelere veya köy tüzel kişilerine,

Maliyet bedeli üzerinden bu kanunun borçlandırma hükümleri uyarınca devredilir.

Yukarıdaki fıkralar gereğince devir ve temsil edilememiş bulunanlar ise genel hükümlere göre idare ve tasfiye edilmek ve elde edilen hâsılat fon hesabına gelir kaydedilmek üzere Maliye Bakanlığınca devredilir.

Fon teşkili ve fondan yapılacak yardımlar, harcama usulleri

Madde 33. — Bu kanun gereğince yapılacak harcamaları karşılamak üzere aşağıda yazılı kaynaklardan meydana gelen bir fon teşkil edilir:

- a) Her yıl İmar ve İskân Bakanlığı bütçesinin ilgili bölümüne konulacak ödenek,
- b) Hayır kurumları, mahallî idareler, mal sandıkları ve sair teşekküller tarafından kabul olunacak bu maksada muhassas nakdi iane, teberru ve hibeler (aynî teberrular doğrudan doğruya Türkiye Kızılay Derneği tarafından kabul edilir ve İmar ve İskân Bakanlığının talebi ile âfete mâruz bölgelerdeki ihtiyaçlara tahsis olunur.) (Türkiye Kızılay Derneğine, Milletlerarası Kızılay - Kızılhaç Dernekleri Birliğinin çağırısı üzerine yurt dışından yapılan nakdî ve aynî yardımlar yukarıdaki hükümler dışındadır.)

c) İktisadi Devlet Teşekkülleri ile en az yarısı sermayesi Devlet elinde bulunan banka ve müesseselerin safi kârlarının % 3 nisbetinde hisseler,

ç) Borçlulardan borcun ödenmesi için tahsil edilecek taksit ve faizler,

d) Fon hesabında tutulan paraların faizleri,

e) Âfetler dolayısıyla bu kanuna, yahut özel kanunlarına göre Devletçe yapılan veya yaptırılan binalardan Türkiye Emlâk Kredi Bankasınca satılması gerekenlerden elde edilen gelirler.

Bu fon İmar ve İskân Bakanlığınca emrinde, Türkiye Emlâk Kredi Bankasında açılacak bir hesapta toplanır.

Madde 36. — Âfet sebebiyle yeniden inşa ve tamir edilecek yapılar ve bunlara ait yol, su, elektrik, kanalizasyon tesisleri ile arazi ve bina temini, kadastro, harita ve imar plânı gibi işler için İmar ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile fondan para ayrılır.

Bu kanuna göre âfetlerden zarar görenlere; inşaat ve onarım için ne şekilde borçlandırma ve yardım yapılacağı, miktarı, istekliler arasında gözetilecek sıra esasları, müracaat ve istek şekilleri, inşa edilecek binaların yerleri, sayıları, tipleri, yapı şartları ile inşa tarzları, çeşitli kı-sımlarının boyutları ve diğer hususlar İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit olunur.

Madde 39. — Bu kanunun 33 ncü maddesinde yazılı hisseler, yılda iki eşit taksitte Mayıs ve Kasım ayları içinde Türkiye Emlâk Kredi Bankasındaki fon hesabına yatırılır.

Süresinde yatırılmıyan hisseler, ilgililerden İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanuna göre ve gecikme zammı yerine % 5 (yüzde beş) gecikme cezası uygulanmak suretiyle Maliye Teşkilâtınca tahsil olunarak aynı hesaba yatırılır.

Madde 40. — Bu kanuna göre arsa olarak dağıtılan veya üzerine bina inşa edilen taşınmaz mallar, hak sahiplerine borçlandırma senetleri imza ettirilmek suretiyle verilir.

Bu taşınmaz mallar, Türkiye Emlâk Kredi Bankasının isteği üzerine tapu dairelerince hak sahipleri adına teşkil ve üzerlerine, borçlanma senetlerine dayanarak, adı geçen banka lehine kanuni ipotek tesis edilir.

Konut ve konut inşası ve sair yardımlar için yapılacak borçlandırmalar faizsizdir. Dükkân, fırın, otel, hamam gibi ticaret yerleri için yapılacak borçlandırmalar ise yıllık % 4 (yüzde dört) faize tabidir.

Borçluların hesaplarına tahakkuk ettirilecek faizler, Banka ve Sigorta işlemleri Vergisinden muaftır.

Borçlandırma bedelleri; konut, konut inşası, arsa ve sair yardımlarda en çok 30; dükkân, fırın, otel, hamam gibi ticaret yerleri için yapılan yardımlarda ise 15 yılda ve eşit taksitler halinde tahsil edilerek fon hesabına yatırılır.

İlk taksit, ipotek teşkil tarihinden, ipoteksiz borçlandırmalarda, borç senedinin imzası tarihinden itibaren 2 yıl sonra başlar.

Vâdesinde ödenmeyen taksitlerden geçen günler için yıllık % 5 (yüzde beş) nisbetinde gecikme faizi tahsil olunur. Vâdesinden evvel ödenen taksitler, taşınmaz malları satmak veya satılmak suretiyle hesap kapatılması halleri hariç, % 10 (yüzde on) indirim tabi tutulur. İndirim miktarı bankaca fon hesabından mahsubedilir.

Üst üste üç yıl taksitini ödemiyenlerin borçları muaccel kılınacağı gibi borcun tamamı ödenmeden taşınmaz malların başkalarına satılması halinde de borcun tamamı muaccel kılınır.

Muaccel kılınan hesaplar bankaca kendi usul ve mevzuatına göre takibedilir. Satışa çıkarılan taşınmaz mallara istekli çıkmadığı takdirde, banka en son yapılan satışta, takdir edilen kıymetin % 50 sine (yüzde ellisine) kadar ihaleye iştirak ederek fon hesabına satınalabilir.

Bu şekilde satınalınan mallar, 31 nci maddeye göre işlem yapılmak üzere, İmar ve İskân Bakanlığına devredilir.

Rehin açıkları ile rehinsiz alacaklardan tahsili mümkün olmıyan alacaklar, aciz vesikasına bağlandıktan sonra, fon hesabından mahsubedilir.

Âfetten hasar görmüş binaların onarımı veya kendi yapısını kendi yapacak kimse için yapılan para yardımlarına ait borçlandırmalarda; taşınmaz malı tapusuz ise, ilgili kimsenin varsa başka tapulu taşınmaz malının ipotek edilmesi, yoksa, kefalet suretiyle borçlandırma yapılır.

Banka lehine tesis olunacak ipotek muamelesi bu maddenin 1 nci fıkrasına göre tapu dairelerince taksir alınmadan yapılır.

Madde 42. — Bu kanunun uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu -kadaströ işlemleri, yeniden inşa edilecek veya onarılabaklarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu kanundan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim ve harcdan muaftır.

Madde 43. — Bu kanunun birinci maddesinde yazılı âfetlerden önce veya sonra alınacak tedbirler arasında :

a) Ecnebi memleketlerden ithal veya iç piyasadan tedarik olunacak her türlü vasıta, makina, alât, gıda maddeleri ve giyim eşyası, tesis ve inşaat malzemesinin deniz, demir ve havayolları vasıtaları ile yapılan nakliyatında asgari ücret tarifeleri tatbik olunur.

Türkiye Kızılay Derneği tarafından bu amaçla yapılacak nakliyat dahi bu hükme tabidir.

b) 4, 6, 8 ve 9 ncu maddelerde sözü edilen yükümlülerden taşınma ücreti alınmaz.

c) İaşe, ibate, inşa ve tesisatta kullanılacak lüzumlu orman emvali İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine Orman İdaresince üretim gücü elverişli (tahammülü müsait) en yakın Devlet ormanlarından parasız olarak kerestelik ağaç ve âfete uğrıyanlar veya uğraması muhtemel olanlara istedikleri takdirde mevcut istiflerden yalnız kesme, taşıma ve imal masrafları karşılığında tomruk veya kereste verilir.

ç) Bu kanunda yazılı görevleri yerine getirmek üzere yabancı memleketlerden İmar ve İskân Bakanlığınca ithal olunacak her türlü makina, alât edevat ve malzeme Gümrük Resminden ve bu resim ile birlikte alınan diğer vergi ve resimlerle belediye hissesinden ve bu ithalâtla ilgili Hazine hissesinden muaftır.

Çeşitli hükümler

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun yayımı tarihinden önce meydana gelmiş âfet bölgelerinde âfetten zarar görenlere veya zarar görüp de türlü sebeplerle bu kanundan faydalandırılmayanlara Türkiye Emlâk Kredi Bankasının kendikaynaklarından yapılan ikrazat ile veya adı geçen bankanın yine kendi kaynaklarından inşa ederek borçlandırma suretiyle âfetzedelere tahsis ettiği konutların maliyet bedelleri ve bu kanunun yayımı tarihine kadar bu hesaplara tahakkuk ettirdiği faizler ve henüz tahsis edemediği konutların maliyet bedelleri bu kanunla teşkil olunan fondan karşılanır ve borçlandırma, vâde ve tahsil işlemleriyle ilgili uygulamalar 40 ncı maddeye göre yürütülür.

Ancak, Türkiye Emlâk Kredi Bankasının bu alacaklarının fon hesabından tasfiye edilebilmesi ve âfetzedelerden zarar görenlerin 40 ncı madde hükmünden faydalanabilmeleri için, zarar gören kimselerin:

a) O yerde âfetin meydana geldiği tarihte, meskene malik olması ve bu meskenin âfet dolayısıyla oturulmaz bir hale gelmiş veya yasaklanmış bölge içinde kalmış olması,

b) Türkiye Emlâk Kredi Bankasının borç verdiği paralarla yapılan veya bankanın yaptırarak tahsis ettiği veya edeceği binanın mesken olması,

c) Bu kanunun yayımı tarihine kadar kredi veya mesken borcu taksitlerini faizsiz olarak ödemiş olması, şarttır.

Faizsiz olarak taksitlerini ödememiş bulunanlar bu kanunun yayımından itibaren en geç bir yıl içinde birikmiş borçlarını ödedikleri takdirde bu bent hükmü yerine getirilmiş sayılır. Aksi takdirde kredi veya mesken borcu taksitleri ile faizlerinin borçlu kimselerden Türkiye Emlâk Kredi Bankasınca tahsiline devam olunur.

Yukardaki esaslara göre fondan karşılanacak hesaplar faizsiz olarak kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden takvim yılından itibaren 10 yıl içinde fonun malî imkânlarına uygun taksitlerle ve % 5 (yüzde beş) faizle birlikte İmar ve İskân Bakanlığınca Türkiye Emlâk Kredi Bankasına ödenir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanunun çeşitli maddelerinde düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler hazırlanıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 2. — 7269 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Bu kanun gereğince yapılacak bina ve tesislere gerekli inşaat malzemeleri, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine ilgili resmî müesseselerce öncelikle tahsis olunur.

EK MADDE 2. — Bir yerin genel hayatına etkili tabii âfetler dolayısıyla kurulan yerlere içme suyu getirilmesi, meskûn yerleri tehdideden dere ve sel yataklarının ıslahı ve diğer hizmetler İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine ilgili Bakanlık ve müesseselerce öncelikle yapılır.

EK MADDE 3. — Âfete uğrıyan ve bu kanuna göre hak sahibi olan vatandaşların Hazineye ve diğer kamu kurumlarına olan borçları geçim durumları göz önüne alınarak İmar ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine, adı geçen kurumlarca ertelenir. (Vergi Usul Kanunu ile Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki kanun hükümleri saklıdır.)

EK MADDE 4. — Gerek 7269 sayılı Kanuna veya âfetle ilgili hüküm taşıyan diğer kanunlara göre yapılan veya yaptırılan binaların, gerekse geçici 6 ncı madde hükmünden faydalananların borçlandırma bedelleri, ilgililerin geçim durumları göz önünde bulundurularak, zaruret halinde, İmar ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararıyla maliyet bedelinin yarısına kadar indirilebilir.

Bu hükümden kimlerin, ne nisbetlerde faydalanacağı Maliye Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığınca birlikte hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Umumiye hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair 15 . 5 . 1959 gün ve 7269 sayılı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 1 nci madde aynen kabul edilmiştir.

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1. — Deprem (yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri âfetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

Âfete uğrıyan meskûn yerlerin büyüklüğü o yerin tamamında veya bir kesiminde yıkılan, oturulmaz hale gelen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin genel hayata etki derecesi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, zararın kamu oyundaki tepkisi, normal hayat düzenindeki aksamalar ve benzeri hususlar göz önünde tutulmak suretiyle âfetlerin genel hayata etkililiğine ilişkin temel kurallar, içişleri ve Maliye bakanlıklarının mütalâaları da alınarak İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Yukarıda yazılı âfetlerin meydana gelmesinde veya muhtemel olması halinde zararın o yerin genel hayatına etkili olup olmadığına, yönetmelik esasları gereğince, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından karar verilir.

Şu kadar ki, âfetin meydana gelmesi halinde bu kanun gereğince alınması lâzımgelen âcil tedbirlerin ittihazına âfetin meydana geldiği bölgenin valisi yetkilidir.

Madde 2. — 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 3. — İkinci maddeye göre ilân edilen âfet bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek veya esaslı tamir görecektir resmî ve özel bütün yapıların tabi olacağı teknik şartlar, Bayındırlık Bakanlığının mütalâası da alınarak İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

Belediye hudutları ve varsa mücavir sahalarda dâhilinde ilgili belediyeler, bunun dışında kalan yerlerde vali ve kaymakamlar bu yönetmelik esaslarının uygulanmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Yönetmelik esaslarına aykırı olan yapılar hakkında; yukarıda belirtilen merciler tarafından sahiplerine tebligat yapılarak, en çok 3 aylık süre içinde hatanın ve tehlikeli durumun giderilmesi bildirilir.

Verilen süre içinde sahiplerince ıslâh edilmeyen bina veya bina kısımları belediye hudutları ve mücavir saha dâhilinde belediye encümenlerince diğer yerlerde ise il veya ilçe idare kurullarınca, yıkma parası yıkıntı malzemesinden karşılanmak, yetmemesi halinde kalan kısmı âfetler

fonundan tamamlanmak üzere yıktırılır.

İmar ve İskân Bakanlığı bu konuda gerekli kontrol ve denetime yetkilidir.

Yer kayması, kaya düşmesi, çığ gibi âfetlere uğrıyabilecek meskûn yerlerde alınacak önleyici tedbirler İmar ve İskân Bakanlığınca, su baskınlarına uğrıyabilecek yerlerde ise, Devlet Su İşlerinin bağlı bulunduğu bakanlıkça alınır. Bu işlere ilişkin ödenek, tedbirleri almakla görevli Bakanlıkça karşılanır.

Madde 4. — 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Mülkiye âmirlerine verilen olağanüstü yetkiler

MADDE 6. — Âfetlerin meydana gelmesinden sonra vali ve kaymakamlar (askerler ve hâkim sınıfından bulunanlar haric olmak üzere) 18-65 yaş arasındaki bütün erkeklere görev vermeye, bedeli, ücreti veya kirası sonradan ödenmek üzere canlı, cansız, resmî ve özel her türlü taşıt araçlarına ve gerekli makina, alât ve edevatına el koymaya ve hiçbir kayda ve merasime tabi olmaksızın tedavi, kurtarma, yedirme, giydirme ve barındırma gibi işlerle bu gibi işlerin gerektirdiği âcil satınalmaları ve kiralamayı yapmaya, Devlete, mahallî idarelere, evkafa, İktisadi Devlet Teşekkülleri ile bunlara bağlı kurumlara ilişkin her türlü taşınmaz malları; yetmemesi halinde de diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilere ait bina, konut ve müstemilâtı ile bahçe ve arsa gibi araziye geçici olarak işgale yetkilidir.

Bu yetkinin kullanma süresi, âfetin sona ermesinden itibaren 15 gündür. Bu süre, gerektiğinde İmar ve İskân Bakanlığınca uzatılabilir.

Yedirme, giydirme, barındırma, onarım için âfetzedelere nakdî ödemede bulunulması, önleme için harcama yapılması İmar ve İskân Bakanlığının muvafakatine bağlıdır.

Bu madde gereğince yapılacak harcamalar ve ödemeler borçlandırmaya tabi tutulmaz.

Kendilerinden yardım istenilen âfet bölgesi civarındaki vali ve kaymakamlar yukarıdaki fıkralarda yazılı yetkilerini kullanarak bütün inkân ve vasıtalarla yardıma mecburdurlar.

Âfet bölgelerinde yapılacak teknik işler

Madde 13. — a) Yapılacak işlemlere esas olmak üzere İmar ve İskân Bakanlığınca kurulacak fen kurulları tarafından, âfetin meydana geldiği arazinin durumu ile bütün yapılar ve kamu tesisleri incelenerek hasar tesbit raporu düzenlenir.

Gereken hallerde, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine diğer bakanlık, kurum ve mahallî idareler yeteri kadar teknik personeli hasar tesbiti çalışmalarında derhal görevlendirmekle yükümlüdürler.

Arazinin tehlikeli durumu ve binaların gördüğü hasar bakımından yıktırılması ve boşaltılması gerekenler hakkında, o il ve ilçenin en büyük mülkiye âmirine ayrı bir rapor verilir. Bu makamlarca böyle binalar derhal boşalttırılır. Yıkılması gerekenler için en çok 15 gün süre verilerek tehlikenin giderilmesi sahiplerine bildirilir. Mahallinde sahibi bulunmadığı takdirde durum, mahallî vasıtalarla ilân edilmek suretiyle, bildiri yapılmış sayılır.

Mal sahibi veya vekili, bu bildiriye karşı 7 gün içinde yetkili idare kurullarına itiraz edebilir. İdare kurulları bu itirazı en geç 15 gün içinde inceler ve karara bağlar.

Süresinde itiraz olunmayan, yahut itiraz olunup da idare kurullarınca yıkılması onaylanan binaları mal sahibi yıkmadığı takdirde bu binalara el konularak yıkma parası yıkıntıdan elde edilecek malzeme bedelinden ödenmek üzere, mahallin en büyük mülkiye âmirinin emri ile yıktırılır.

b) Hasar görmüş, fakat ıslahı mümkün olan binaların fen kurullarının göstereceği şartlara göre tamiri yapılmıyaya kadar içine girilmesine ve oturulmasına izin verilemez. Bu binalar 1 yıl içinde tamir ettirilmediği ve itiraz da olmadığı takdirde yukarıdaki esaslar dairesinde yıktırılabilir.

İtiraz halinde yukarıdaki mahallî idare kurullarınca 15 gün içinde incelenir ve karara bağlanır. İtiraz sebepleri yerinde görüldüğü takdirde süre 1 yıl daha uzatılabilir.

c) Resmî daire ve müesseselere ait binalardan bu madde gereğince yıktırılması gerekenler yıkma masrafları ilgili daire ve müesseselerce sonradan karşılanmak şartıyla fon hesabından ödenerek yıktırılır.

ç) Yer kayması, kaya düşmesi gibi âfetlerde, tehlikenin devamı veya tekrarı ihtimali üzerine boşaltılan binaların tehlikeye karşı kesin tedbir alınıncaya kadar işgaline veya hasara uğriyanların tamirine müsaade edilmez. Tedbir alınmayacağına karar verildiği takdirde tehlikeli mahal içindeki binalar, yukardaki esaslar dâhilinde yıktırılır. İmar ve İskân Bakanlığınca âfete karşı arazi-de gerekli tedbirlerin alınması, tehlikeye mâruz yapıların yıkılması ve topluluğun başka yere taşınmasından daha ekonomik görülürse, bu tedbirlerin alınması için lüzumlu ödenek 33 ncü madde-de yazılı fondan ödenir. Tehlikenin giderilmesiyle ilgili tedbirler için yapılan harcamalar borçlanmaya tabi tutulmaz.

d) Âfete uğriyanların veya uğraması muhtemel olanların buldukları yerlerde veya başka yerlerde geçici olarak barınmalarını sağlamak üzere, baraka ve konutlar inşa edilebilir, ettirilebilir, kiralanabilir veya satın alınabilir.

Bu tedbirlerin, kısa zamanda yerine getirilmesinin mümkün olamayacağı hallerde, geçici iskân tedbirlerini kendileri almak isteyenlere nakdî yardım da yapılabilir.

Geçici barındırma işleri için gerekli ödenek ile âfetzedelere nakden yapılacak yardımların miktarı ve barınaklarda oturulacak süre İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit olunur.

Bu bend gereğince yapılacak harcamalar ve ödemeler borçlandırmaya tâbi tutulmaz.

Madde 14. — İkinci madde gereğince tesbit ve ilân olunan âfet bölgelerine dâhil şehir, kasaba ve köylerde bina ve mesken yapımı, fen kurullarınca tehlikeli görülen ve sınırları krokilerle tesbit olunan yerler, İmar ve İskân Bakanlığınca yapı ve ikamet için yasaklanmış âfet bölgeleri sayılır ve durum, belediyesi olan yerlerde belediyesince, köylerde ise ihtiyar meclislerince hemen ilân edilir.

Belediyesi olan yerlerde belediyeler, olmyan yerlerde ihtiyar meclisleri bu yasaklanmış âfet bölgesi hükmünü uygulamakla görevlidir.

Hilâfına hareket edildiği takdirde, mevcut ve yapılmakta olan binalar, yıkma parası yıkıntı malzemesinden karşılanmak, yetmemesi halinde kalan kısmı âfetler fonundan tamamlanmak üzere vali ve kaymakamların emri ile yıktırılır.

Yasaklanmış âfet bölgesi sınırları, alınacak tedbirlerle tehlikenin önlenmesi oranında daraltılır veya tamamen kaldırılır. Bu husus da aynı şekilde duyurulur.

Madde 15. — 15 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Âfet bölgelerindeki bir topluluğun kaldırılarak başka yerlere taşınması

Madde 16. — Genel hayata etkili âfetlerden önce veya sonra kesin lüzum üzerine meskûn bir topluluğun bir kısmının veya tamamının kaldırılarak başka mahallere toplu olarak veyahut dağıtılarak yerleştirilmesi İçişleri, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım Millî Eğitim, Sanayi, İmar ve İskân ve Köy İşlerine bakan bakanlıklar mütehassıs temsilcilerinden kurulacak bir komitece incelendikten sonra Bakanlar Kurulu Kararı ile İmar ve İskân Bakanlığı tarafından yaptırılır.

Ancak bu toplu nakiller aynı belediye ve köy sınırları içinde ise Bakanlar Kurulu Kararına lüzum kalmaksızın İçişleri ve İmar ve İskân bakanlıklarınca müştereken yapılır.

Taşınma yeri âfet bölgesinin bulunduğu il sınırları dışında tesbit edildiği takdirde, âfetzedelerin taşınması ile ilgili giderler İmar ve İskân Bakanlığınca âfetler fonundan karşılanır.

Kıymet takdiri, parselleme ve dağıtma :

Madde 17. — Âfet gören yerlerde hasara uğriyan kısımlar içinde bulunan taşınmaz mallarla, yine aynı yerde, üzerine bina yaptırılmak üzere İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit edilen taşın-

maz malların kıymetleri aşağıdaki maddelerde gösterildiği şekilde takdir ve tesbit edilir. (Yeniden yerleşme yapılmıyacak âfet yerlerindeki taşınmaz mallar için kıymet belgesi düzenlenmez).

Bu kıymetlere göre taşınmaz mallar için birer kıymet belgesi tanzimine ve bu belgelerin sahiplerine verilmesi karşılığında sözü geçen taşınmaz malları Hazine adına teşçil ettirmeye İmar ve İskân Bakanlığı yetkilidir.

Tesçil sırasında, vergi kıymet ve vukuat belgeleri aranmaz.

Madde 18. — Bu kanuna göre âfet sebebiyle İmar ve İskân Bakanlığınca lüzum görülecek yerlerin kadastrosu ilânların yapılmasına ve kadastro komisyonlarının kurulmasına lüzum kalmaksızın kadastro postalarına belediyece ve köy ihtiyar heyetince iki bilir kişi verilmek ve tasarruf tetkikleri, mahallî kadastro müdürü ve tapu memuru tarafından ifa olunmak suretiyle 2613 sayılı Kadaastro ve Tapu Tahrir Kanununa göre öncelikle Tapu ve Kadaastro Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

Anlaşmazlıklar mahallî mahkemelerce hallolunur.

Sözü edilen kadaastro işlerine ilişkin uygulama İmar ve İskân Bakanlığı ile Tapu ve Kadaastro Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlık arasında müştereken tesbit edilecek esaslar dâhilinde yapılır.

Madde 19. — 19 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 21. — 21 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 22. — 22 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 23. — Hazine mülkiyetine geçen arsalardan İmar ve İskân Bakanlığınca görülen lüzum üzerine, toplu inşaat yapılmıyan yerlerde bu kanundan faydalanacak olanlardan yapısını belli süre içerisinde yapmayı taahhüdedenlere noter huzurunda kur'a çekilerek arsaları verilebileceği gibi, bunlara ayrıca teknik yardım ve borçlandırmak suretiyle yapı malzemesi ve para yardımı da yapılabilir.

Üzerinde toplu inşaat yapılacak veya yukardaki fıkraya göre verilecek arsaların bedelleri İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit edilir.

Ellerinde kıymet belgesi bulunanların borçlarından bu belge tutarı düşülür; fazlası kendilerine ödenir ve noksanı borçlandırılır.

Kıymet belgesi sahiplerinden bina yapmıyacaklara istedikleri takdirde arsa verilebilir.

İmar plânında kamu hizmet tesisleriyle ibadet yerleri için gösterilen yerler İmar ve İskân Bakanlığının izni ile ilgili müesseselere bedelsiz olarak verilir.

Yukardaki fıkralar gereğince dağıtım ve tahsise tabi tutulan arsalar, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine, tapu dairesi tarafından tahsis edildikleri şahıslar, hissedarlar veya vârisleri adına tescil olunur.

Madde 27. — 27 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 28. — Bu kanundan faydalanmak suretiyle inşaat kredisi verilmesini ya da bina yaptırılmasını isteyenlerin, İmar ve İskân Bakanlığınca yapılacak yardıma dair o yerde yapılan ilândan itibaren iki ay içinde mahallin en büyük mülkiye âmirine yazılı müracaatta bulunmaları ve taahhütname vermeleri mecburidir.

Kamulaştırma sahasındaki bina sahipleri için bu süre kamulaştırma kararının kendilerine bildirilmesi veya ilân tarihinden itibaren hesaplanır.

İhale suretiyle yapılacak inşaatlarda ihale tarihinden, emanet usulü ile yapılacak inşaatlarda emanet kararının alınmasından sonra İmar ve İskân Bakanlığınca haklı görülmiyecek bir sebeple taahhüdünden dönenlerden, kusurlarının derecesine göre, 500 liradan 2 000 liraya kadar tazminat alınarak fona yatırılır.

Yapılarını kendileri yapacak olanlardan ise, arsaların elde edilme işlemlerinin sonuçlandırılmasından sonra taahhüdünden dönenlerin; bunlara ait yapı ve arsalar satılarak muacceliyet kesbeden borçları kapatılır. Satış bedeli borçlandırma bedelinden az olursa farkı tahsilinde fona yatırılmak üzere Türkiye Emlâk Kredi Bankası tarafından kendi alacağı gibi taahhütname sahibinden tahsil olunur.

Madde 29. — Yıkılan, yanan veya ağır hasara uğriyan veya uğraması muhtemel olan binalarla, imar plânları gereğince kamulaştırılmasında zorunluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelere hak sahibi olmak şartıyla bina yaptırılır veya kredi verilir.

Aynı bina içinde hak sahibi ebeveyn ile birlikte oturan evli kişilerin durumu, İmar ve İskân Bakanlığınca bu konuda hazırlanacak yönetmelik gereğince takdir ve tesbit edilir.

Ancak, kendisine veya eşine ait o yerde aynı cins müstakil başka bir binası veya dairesi olan ailelere bina ve inşaat kredisi verilemez.

Âfete uğramasıyla ekonomik ve sosyal hayatı kesintiye uğratan dükkân ve fırın gibi binalar için de sahiplerine, borçlandırma hükümleri dairesinde, İmar ve İskân Bakanlığınca belirtilecek esaslara göre inşaat kredisi verilebilir. O yerde kendisine veya eşine ait müstakil başka bir işyeri bulunanlar, bu yardımdan faydalanamazlar.

Malî yeteneği ve borçlanma yoluyla ödenek sağlama imkânı olmayan belediyelerin hasar gören binalarından, mahallî ihtiyaca yetebilecek kadarının yapımı veya onarımı 10 yıl vâde ile borçlandırılmak ve tahsili 40 ncı maddeye göre yürütülmek şartıyla İmar ve İskân Bakanlığı tarafından yapılır veya Bakanlık uygun gördüğü takdirde belediyesine yaptırılabilir.

Bina veya işyeri sigortalı ise yapılacak yardımdan sigorta tutarı indirilir.

Madde 30. — 30 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 31. — Bu kanuna veya âfete ilişkin hükümler taşıyan diğer kanunlara göre, yapılan, yaptırılan veya yaptırılacak olan binalardan türlü sebeplerle artanlar İmar ve İskân Bakanlığınca aşağıdaki işlemlerden birine tabi tutulur :

a) Bu binaların yaptırılmasını gerektiren âfetten sonra meydana gelmiş yeni bir âfetten zarar görenlere veya zarar görmesi muhtemel olanlara,

b) Evvelce âfetten zarar görüp bu âfete ilgili kanunlardan türlü sebeplerle faydalanamamış bulunan o yerdeki konutsuz ailelere,

c) Bedelleri gecekondü fonundan alınmak üzere, Gecekondü Kanunu hükümlerine göre hak sahibi sayılan ailelere,

d) Genel bütçeye dâhil dairelerden âcil ihtiyacı bulunanlara tahsis edilmek üzere Maliye Bakanlığınca,

e) Turistik amaçlara, kamu hizmetlerine, memurlara, halka kiraya verilmek üzere mahallî belediyelere ve köy tüzel kişilerine,

Maliyet bedeli üzerinden bu kanunun borçlandırma hükümleri uyarınca devredilir.

Yukardaki fıkralar gereğince devir ve temlik edilememiş bulunanlar ise genel hükümlere göre idare ve tasfiye edilmek ve elde edilen hâsılat fon hesabına gelir kaydedilmek üzere Maliye Bakanlığınca devredilir.

Fon teşkili ve fondan yapılacak yardımlar, harcama usulleri :

Madde 33. — Bu kanun gereğince yapılacak harcamaları karşılamak üzere aşağıda yazılı kaynaklardan meydana gelen bir fon teşkil edilir :

a) Her yıl İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesinin ilgili bölümüne konacak ödenek,

b) Hayır kurumları, mahallî idareler, mal sandıkları ve sair teşekküller tarafından kabul olunacak bu maksada muhassas nakdî iane, teberru ve hibeler, (Aynı teberrular doğrudan doğruya Türkiye Kızılay Derneği tarafından kabul edilir ve İmar ve İskân Bakanlığının talebi ile âfete mâruz bölgelerdeki ihtiyaçlara tahsis olunur.

Türkiye Kızılay Derneğine, Milletlerarası Kızılaç Dernekleri Birliğinin çağırısı üzerine yurt dışından yapılan nakdî ve aynı yardımlar yukardaki hükümler dışındadır.)

- c) İktisadi Devlet Teşekkülleri ile en az yarı sermayesi Devlet elinde bulunan banka ve müesseselerin o yıla ait yıl sonu bilanço kârlarının % 3 ü (yüzde üçü) nisbetinde hisseler,
- ç) Borçlulardan borcun ödenmesi için tahsil edilecek taksit ve faizler,
- d) Fon hesabında tutulan paraların faizleri,
- e) Âfetler dolayısıyla bu kanuna, yahut özel kanunlarına göre Devletçe yapılan veya yaptırılan binalardan Türkiye Emlâk Kredi Bankasınca satılması gerekenlerden elde edilen gelirler.

Bu fon İmar ve İskân Bakanlığı emrinde, Türkiye Emlâk Kredi Bankasında açılacak bir hesapta toplanır.

Fon muhasebesine ilişkin kıymetlerin muhafazasına iştirak edenlere maaş ve ücretlerinin % 20 - 30 u oranında aylık kasa tazminatı verilebilir.

Madde 36. — a) Âfet sebebiyle yeniden inşa ve onarılacak yapılarla bunlara ait yol, su, elektrik ve kanalizasyon tesisleri, kadastro, harita ve imar plânı yapımı,

b) Arazi, bina, yapı malzemesi, her türlü makina, motorlu taşıt, araç, gereç, alât, edevat alınması ve sağlanması,

c) Âfetleri önleme, gerekli tedbirleri araştırma, etüt, kiralama, taşıma, yıktırma ve personele yapılacak ödemeler,

d) Konut yapan tüzel kişilerle ortaklık kurmak veya bu amaçla çalışan kuruluşlara iştirak etmek,

e) Âfet hizmetlerine ilişkin diğer işler için ayrılacak para miktarı ile,

f) Âfete uğruyanlara veya uğraması muhtemel olanlara inşaat ve onarım için ne şekilde yardım yapılacağı, miktarı, istekliler arasında gözetilecek sıra esasları, müracaat ve istek şekilleri, inşa olunacak binaların yerleri, sayıları, tipleri, yapı şartları, inşa tarzları, çeşitli kısımların boyutları ve diğer hususlar,

İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit olunur.

Madde 39. — 39 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 40. — Bu kanuna göre arsa olarak dağıtılan veya üzerinde bina inşa edilen taşınmaz mallar, hak sahiplerine borçlandırma senetleri imza ettirilmek suretiyle verilir.

Bu taşınmaz mallar üzerine, Türkiye Emlâk Kredi Bankasının isteği ile, bu banka lehine, tapu dairelerince borçlandırma senetlerine dayanılarak, kanuni ipotek tesis olunur.

Konut ve konut inşası ve sair yardımlar için yapılacak borçlandırmalar faizsizdir. Dükkân ve fırın gibi yerler için yapılacak borçlandırmalar ise yıllık % 4 (yüzde dört) faize tabidir.

Borçluların hesaplarına tahakkuk ettirilecek faizler, Banka ve Sigorta işlemleri Vergisinden muaftır.

Borçlandırma bedelleri, konut, konut inşası, arsa ve sair yardımlarda en az 20 ve en çok 30; dükkân ve fırın gibi yerler için yapılan yardımlarda ise en çok 15 yılda ve eşit taksitler halinde tahsil edilerek fon hesabına yatırılır.

İlk taksit, ipotek tescil tarihinden, ipoteksiz borçlandırmalarda, borç senedinin imzası tarihinden itibaren 2 yıl sonra başlar.

Vâdesinde ödenmeyen taksitlerden, geçen günler için yıllık % 5 (yüzde beş) nisbetinde gecikme faizi tahsil olunur. Vâdesinden evvel ödenen taksitler, taşınmaz malları satmak veya satılmak suretiyle hesap kapatılması halleri hariç % 10 (yüzde on) indirimle tâbi tutulur. İndirim miktarı bankaca fon hesabından mahsubedilir.

Üstüste üç yıl taksitini ödemiyeenlerin borçları muaccel kılınacağı gibi, borcun tamamı ödemedi taşınmaz malların başkalarına satılması halinde de borcun tamamı muaccel kılınır. Bu hüküm, maliyet bedelinden yapılan indirimler de dâhil edilmek suretiyle, özel Âfet kanunlarına göre yapılan binalar hakkında da uygulanır.

Muaccel kılınan hesaplar bankaca kendi usul ve mevzuatına göre takibedilir. Satışa çıkarılan taşınmaz mallara istekli çıkmadığı takdirde, banka en son yapılan satışta, takdir edilen kıymetin % 50 sine (yüzde ellisine) kadar ihaleye iştirak ederek fon hesabına satınalabilir.

Bu şekilde satınalınan mallar, 31 nci maddeye göre işlem yapılmak üzere, İmar ve İskân Bakanlığına devredilir.

Rehin açıkları ile rehinsiz alacaklardan tahsili mümkün olmıyan alacaklar, aciz vesikasına bağlandıktan sonra, fon hesabından mahsubedilir.

Âfetten hasar görmüş binaların onarımı veya kendi yapısını kendi yapacak kimse için yapılan para yardımlarına ait borçlandırmalarda; taşınmaz malı tapusuz ise, kadastro işlemleri sonuçlanıncaya kadar ilgili kimsenin varsa başka tapulu taşınmaz malının ipotek edilmesi, yoksa, kefalet suretiyle borçlandırma yapılır.

Banka lehine tesis olunacak ipotek muamelesi bu maddenin 1 nci fıkrasına göre tapu dairelerince tahrir alınmadan yapılır.

İnşaatın devamı sırasında veya bitiminden itibaren bir yıl içinde, genel hayata etkili olsun olmasın, ikinci bir âfetle binanın zarar görmesi halinde borçlandırma miktarından zarar oranında indirim yapılır. Âfetzade isterse, borçlandırma hükümleri dairesinde, İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit olunacak miktarda yeniden inşaat yardımı yapılabilir.

MADDE 42. — Bu kanunun uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu - kadastro işlemleri, yeniden inşa edilecek veya onarılacaklarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu kanundan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim ve harctan muafır.

Tapu işlemleri sırasında 27 . 7 . 1967 gün ve 930 sayılı Kanunun tasarruf bonusu tevdiatı ile ilgili hükümleri uygulanmaz.

MADDE 43. — Bu kanunun birinci maddesinde yazılı âfetlerden önce veya sonra alınacak tedbirler arasında:

a) Ecnebi memleketlerden ithal veya iç piyasadan tedarik olunacak her türlü vasıta, makina, alât gıda maddeleri ve giyim eşyası, tesis ve inşaat malzemesinin deniz, demir ve havayolları vasıtaları ile yapılan nakliyatında asgari ücret tarifeleri tatbik olunur.

Türkiye Kızılay Derneği tarafından bu amaçla yapılacak nakliyat dâhi bu hükme tabidir.

b) 4, 6, 8 ve 9 ncu maddelerde sözü edilen yükümlülüklerden taşıma ücreti alınmaz.

c) Şehir, kasaba ve köylerde âfete uğrıyanların veya uğraması muhtemel olanların geçici ve devamlı inşaatlarında ve tesislerinde kullanılmak ve yine bu amaçlar için stoklar meydana getirmek üzere, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine, Orman İdaresince en yakın istif yeri, depo veya kereste fabrikalarından kesme, taşıma ve imal masrafları karşılığında tomruk veya kereste tahsis olunur.

Tahsis olunacak ve stok yapılacak orman emvalinin miktarı ve niteliği İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit edilir.

d) İmar ve İskân Bakanlığınca dış memleketlerden, mevcut kotalara bağlı kalınmaksızın, öncelikle ve ivedilikle, baraka, hazır konut, çadır, her türlü yapı malzemesi, makina (iş ve yapı makinaları dâhil), motorlu taşıt, araç, gerec, alât, edevat, cihaz, yedek parça ithal edilebilir veya ettirilebilir. İthal edilen bu mallar Gümrük Resminden, bu resimle birlikte alınan diğer vergi ve resimlerle belediye hissesinden ve ithalâtle ilgili Hazine hissesinden muafır.

Çeşitli hükümler

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun yayımı tarihinden önce Çanakkale ili Yenice, Nevşehir ili Ürgüp ilçelerinde meydana gelen âfetler sebebiyle zarar görüp Türkiye Emlâk Kredi Bankasının kendi kaynaklarından yapılan ikrazat ile adı geçen bankanın yine kendi kaynaklarından inşa ederek borçlandırma suretiyle âfetzedelere tahsis ettiği konutların maliyet bedelleri ve bu kanunun

yayımı tarihine kadar bu hesaplara tahakkuk ettirdiği faizler ve henüz tahsis edemediği konutların maliyet bedelleri bu kanunla teşkil olunan fondan karşılanır ve bu borçlandırma vâde ve tahsil işlemleriyle ilgili uygulamalar 40 nci maddeye göre yürütülür.

Ancak, Türkiye Emlâk Kredi Bankasının bu alacaklarının fon hesabından tasfiye edilebilmesi ve âfetzedelerden zarar görenlerin 40 nci madde hükmünden faydalanabilmeleri için, zarar gören kimselerin :

a) O yerde âfetin meydana geldiği tarihte meskene mâlik olması ve bu meskenin âfet dolayısıyla oturulamaz bir halde bulunması,

b) Türkiye Emlâk Kredi Bankasının borç verdiği paralarla yapılan veya Bankanın yaptırarak tahsis ettiği binanın mesken olması,

c) Bu kanunun yayımı tarihine kadar kredi veya mesken borcu taksitlerini faizsiz olarak ödeemiş olması,

Şarttır.

Faizsiz olarak taksitlerini ödemiş bulunanlar bu kanunun yayımından itibaren en geç 1 yıl içinde birikmiş borçlarını ödedikleri takdirde bu bend hükmü yerine getirilmiş sayılır. Aksi takdirde kredi veya mesken borcu taksitleri ile faizlerinin borçlu kimselerden T. Emlâk Kredi Bankasınca tahsiline devam olunur.

Yukarıdaki esaslara göre fondan karşılanacak hesaplar faizsiz olarak kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden takvim yılından itibaren 10 yıl içinde fonun malî imkânlarına uygun taksitlerle ve % 5 (yüzde beş) faizle birlikte İmar ve İskân Bakanlığınca T. Emlâk Kredi Bankasına ödenir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Geçici 7 nci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Ek 1 nci madde aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 2. — Bir yerin genel hayatına etkili tabii âfetler dolayısıyla, kurulan yerlere içme suyu getirilmesi, bağlantı yollarının ve elektrik tesislerinin yapılması meskûn yeri tehdideden dere ve sel yataklarının ıslahı ve diğer hizmetler İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine ilgili Bakanlık ve müesseselerce öncelikle yapılır.

EK MADDE 3. — Ek 3 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 4. — Gerek bu kanuna veya âfetlerle ilgili hükümler kapsıyan öteki kanunlara göre emanet, ihale veya evini yapana yardım yoluyla yapılan veya yaptırılacak olan binaların, gerekse geçici 6 nci madde hükmünden faydalananların borçları, ilgililerin geçim durumları ve bölgenin özelliği dolayısıyla bina maliyetlerini artırıcı yönden unsurların tesir derecesi göz önünde bulundurulur, zorunlu hallerde Bakanlar Kurulu kararıyla maliyet veya borçlandırma bedellerinin yarısına kadar indirim yapılabilir.

Bu hükümden kimlerin ne miktarda ve ne ölçüde faydalanacağına ilişkin esaslar İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

Bu madde hükmü her bina için bir defa uygulanır.

EK MADDE 5. — İmar ve İskân Bakanlığı, âfet hizmetlerini süratle ele almak, düzeninde yürütmek ve sonuçlandırmak üzere, gerekli teşkilâtı kurar; bu teşkilâtın merkez, bölge ve mahalli kademe ve üniteleri bu Bakanlıkça tesbit olunur.

Âfetler fonuna ilişkin ücret ve yevmiyeli işçi kadroları, ihtiyaca göre, İmar ve İskân Bakanlığınca düzenlenir ve tatbik mevkiine konur.

Fon ücret kardolarında çalışanlar, emsalleri gibi, 3656 ve 5434 sayılı kanunlarla ek ve tadilleri hükümlerine tabidirler. Bu personel 819 sayılı Kanun hükümlerinden de yararlanır.

Âfet hizmetlerinin yoğunlaştığı ve şümullendiği hallerde, ilgili bakanlıklar ve kurumlar, İmar ve İskân Bakanının isteği üzerine, yeteri kadar ve idari personeli, hizmet için lüzumlu araç, gereç ve malzemeyi ve bunların kullanılması ve tamiri ile ilgili ekipmanı, geçici olarak, bu teşkilât emrine vermekle yükümlüdürler. Geçici personelin maaş, ücret, yevmiye ve benzer hakları esas dairelerince ödenir.

EK MADDE 6. — 33 ncü maddeye göre tesis olunan fondan yapılacak harcamalar 832 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerine tabi değildir.

MADDE 3. — 3 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

